

Ganita mare

27 jaargang nummer 4- 2020

Uitgave van de Historische Kring Gente

Inhoud 2020-4

- 2 Allerlei
- 3-12 De Waal bij Hulhuizen, Gendt en Erlecom
- 13-17 Prins en Prinses Carnaval 2019
- 18 Corona
- 19-22 Piet van der Velden
- 23-24 Nieuwe straatnamen Vleumingen-West, Aanwinsten en Welkom nieuwe leden
- 25-29 Chris en Moeke Tap van de SPAR-winkel
- 30 Overleden
- 31 Colofon

Foto voorpagina:

De Dorpstraat noord met de SPAR-winkel in de jaren zeventig (zie artikel p. 25-29).

Rabo Club Support

Rabo leden konden dit jaar van 5 t/m 25 oktober stemmen op hun favoriete club. Men kreeg geen brief met code meer en het digitaal stemmen is daardoor voor de ouderen onder ons moeilijker geworden. Wij weten nog niet of wij wel geld krijgen en hoeveel, maar de bijdrage dient allereerst om het lidmaatschaps-geld gelijk te houden en ons tijdschrift zo mooi mogelijk te maken.

Concerten in Providentia

In onze vorige Ganita mare stond de vraag om informatie over optredens in Providentia van muziekgroepen in de jaren zestig en zeventig. Daar kwamen enkele reacties op, zodat Gerard Alofs ons daarna kon melden dat hij veel wijzer was geworden en met zijn boek over muziekgeschiedenis verder kon. Zo zie je maar dat een oproep loont.

Verhuisd of andere e-mail?

De laatste tijd zijn er veel mensen verhuisd. Helaas krijgen wij dat vaak niet door en merken we dat pas als ons kringblad al bezorgd is.

Dus graag tijdig doorgeven aan ledenadministratie@historischekringente.nl als u een ander adres hebt of van e-mailadres veranderd bent. Per e-mail blijft u door onze nieuwsbrief van actuele zaken op de hoogte.

Ons jaarprogramma

Het heeft voorlopig nog geen zin om een excursie of lezing te plannen. Omdat wij in de plaats daarvan toch graag iets extra's voor onze leden willen doen, hebben wij een oud filmpje uit 1988 op de website gezet: Een halve eeuw in en om de hervormde kerk in Gendt. Mocht u een historische wandeling willen doen om er even uit te zijn, dan staat er een wandelroute door het centrum van Gendt op onze website. U kunt die uitprinten of op uw telefoon volgen. U kunt ook een exemplaar in ons kringgebouw ophalen. De route is ca. 3 km en duurt ruim een uur en geeft onderweg tal van historische feiten. Verder staat er een speurtocht door de Dorpstraat op. Goed kijken, dan kunt u alles vinden.

En tenslotte krijgen onze leden volgend jaar een extra nummer van de Ganita mare. Dan krijgt u toch nog waar voor uw geld.

apocalyptus | instuif haalderen | beat-joy

ORGANISEREN 13 JANUARI IN

"PROVIDENTIA"

coloured popsjoo!

met

LES
BAROUQUOUS

en

MAKIN

toegang: alleen leden à f.3,-

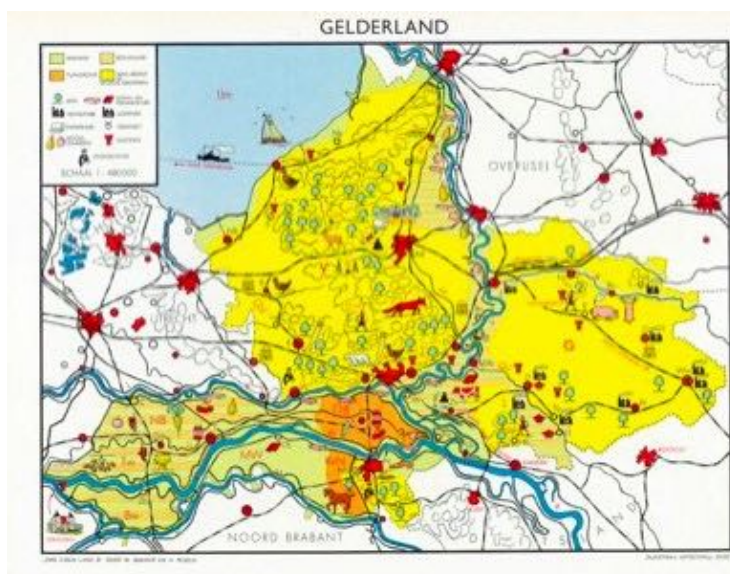
VOORVERKOOP: 7 januari 1968

en tot en met 7 januari 1968
bij de SECRETARIATEN

De Waal bij Hulhuizen, Gendt en Erlecom

Het proefschrift van Willem Overmars en nog wat meer

Al als kind op de lagere school vond ik landkaarten prachtig. Vanaf de vierde klas hing er een kaart van Nederland aan de muur van het klaslokaal. De namen van plaatsen, rivieren, kanalen, meren en nog wat meer dingen stonden er in zware letters bij. Ieder van de elf provincies had een aparte kleur. Er waren ook kaarten met gekleurde symbolen waaraan je kon zien waarom een streek of plaats belangrijk was: een kip bij Barneveld, een roodbonte koe bij de IJssel, kersen in de Betuwe en een vos op de Veluwe.

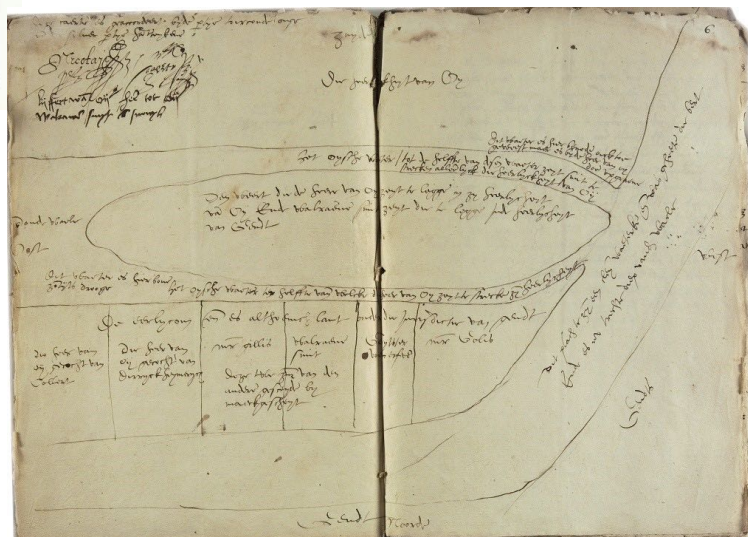

Schoolwandkaart van de provincie Gelderland gemaakt door de onderwijzers W. Bakker en H. Rusch. (www.marktplaats.nl)

Soms kwam de blinde kaart tevoorschijn en wees de meester kriskras plaatsen aan waarop de leerlingen klassikaal de namen moesten opdreunen. Thuis had ik een KING-atlasje (Kwaliteit In Niets Geëvenaard); 32 bladzijden waarin je op je gemak kon bladeren. Zo'n atlas was in veel gezinnen te vinden. Voor een aantal wikkels van een rolletje KING-pepermunt kon je van snoepfabriek Tonnema uit Sneek tussen 1936 en 1996 het atlasje krijgen. Ik tekende Nederland en de provincies in een schriftje zo precies mogelijk na.

In het voortgezet onderwijs kreeg je in de geschiedenisles te maken met een historische atlas. Daarin stonden kaarten van bijvoorbeeld het Romeinse Rijk, dat van Karel de Grote of van de Tachtigjarige Oorlog. Het

waren zgn. reconstructiekaarten, in de twintigste eeuw gemaakt door historici die gegevens uit vroegere tijden – zoals teksten van oude schrijvers, oorkonden, archeologische vondsten en andere bronnen – gebruikten om ons duidelijk te maken hoe het verleden eruit gezien heeft. Ze worden *historische kaarten* genoemd. Soms stond er in zo'n atlas als voorbeeld een *oude kaart*. Dat is een kaart die gemaakt is in de tijd waarover hij iets vertelt. Een voorbeeld daarvan is de kaart van Christiaan sGrooten op bladzijde 11. sGrooten maakte die in 1592 voor koning Philips II van Spanje toen 'wij' met de Spanjaarden de Tachtigjarige Oorlog uitvochten. Ze heten wel oude kaarten, maar het begrip oud is relatief. De oudste Nederlandse kaart van deze categorie is een schetskaartje uit 1357. Het oudste kaartje van Gendt is bijna twee eeuwen jonger (1544) en is gemaakt bij een conflict tussen de heer van Ooij en de geërfden van Gendt over het bezit van een stuk grond. Sinds het bestaan van de historische kring verzamelen wij (kopieën van) dit soort kaarten.

Dit schetskaartje maakte Adrien Nicolay, rechter bij het Hof van Gelre en Zutphen, in 1544 bij een conflict over het bezit van een stuk grond tussen de heer van Ooij en de geërfden van Gendt. (Gelders Archief)

Waarom zo'n uitleg over het onderscheid tussen historische en oude kaarten? Dat wordt verderop wel duidelijk.

Het voordeel van een kaart is – naast dat die mooi is om te zien – de overzichtelijkheid. De kijker ziet meteen waarover het gaat. Waar geschreven taal vaak veel woorden voor nodig heeft, kan een kaart je in een enkele oogopslag een goed beeld geven van het onderwerp. In woorden vertellen dat Gendt in het *'kuleke van de Waol'* ligt of hoe de wegen naar de omringende dorpen lopen, kost veel tekst. Op een kaart zie je meteen hoe het zit. En waarschijnlijk krijg je er ook nog een beter beeld van dan uit een tekst.

Een kaart, prachtig om te zien. Ik hou van kaarten, maar dat begreep u al.

Voor liefhebbers van oude kaarten (van Gendt) is het proefschrift van Willem Overmars over de loop van de Rijn en de Waal waarop hij op 26 maart van dit jaar promoveerde, een goudmijntje. In de 64 bladzijden van de hoofdstukken 13 en 14 heeft hij de tekst geïllustreerd met een aanzienlijk aantal zestiende en zeventiende eeuwse rivierkaarten van Hulhuizen, Gendt en Erlecom. Twee voorbeelden daarvan zijn de afbeeldingen 3a en 3b, die elkaar deels overlappen. Ze laten zien hoe de Waal bij Hulhuizen en Gendt tussen 1632 en 1638 loopt. Duidelijk blijkt dat er in die jaren nog geen sprake is van een *'kuleke van de Waol'*.

Dit artikel is geschreven rond de dissertatie van Willem Overmars, *Een Waal Verhaal. Historisch-morfologische atlas van de Rhein*

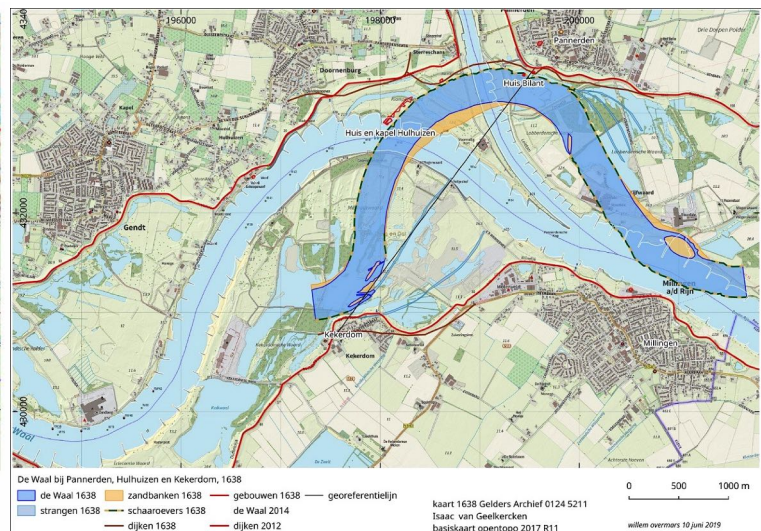
en de Waal 1500-1700, Emmerich-Nijmegen. Hij beschrijft en verklaart de meanderende, de steeds veranderende loop van de Waal tussen beide genoemde jaren.

Dat heeft voor Gendt en omgeving grote gevolgen. Bijna heel Hulhuizen verdwijnt en – weliswaar vroeger dan de beschreven periode – Gendt en Erlecom worden gescheiden.

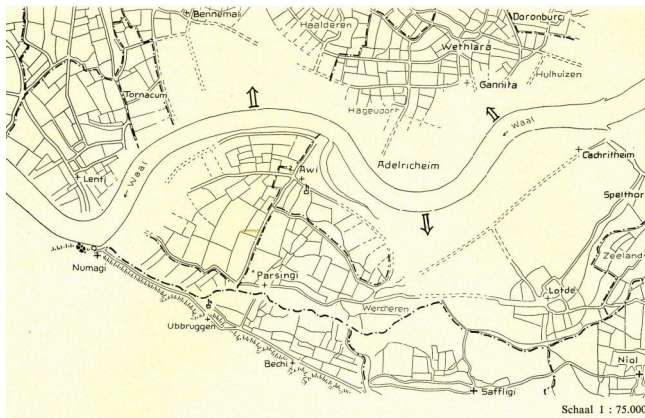
De meanderende Waal

Wat de gevolgen van een meanderende rivier zijn, is goed te illustreren aan een periode in de geschiedenis van Gendt. Al voor de periode die Overmars beschrijft, heeft Gendt met de meanderende Waal te maken. De kaartjes van Friedrich Gorissen op pag. 5 uit de *Stedatlas van Nijmegen* uit 1956 laten zien hoe de meandervorming bij Gendt in zijn werk gaat, waardoor Erlecom (Aldrichem) 'verhuist' van de noordelijke Waaloever naar de overkant. Op de afbeelding linksboven op de volgende bladzijde is te zien in welke richtingen rond 1000 de Waalbochten bij Gendt naar het noorden en zuiden opschuiven. De Waal stroomt van rechts naar links (oost - west).

Het kaartje eronder toont hoe het water bij 1 de buitenbocht uitschuurt. Hetzelfde gebeurt bij de punten 2 en 3. Het meegevoerde zand en grind (sediment) bezinkt in de binnenbochten 4, 5 en 6 waar de snelheid van het water het laagst is. De steeds verdergaande uitschuring van de buitenbocht bij 1 zorgt ervoor dat de Waal zijn weg 'binnendoor' vindt en Erle-

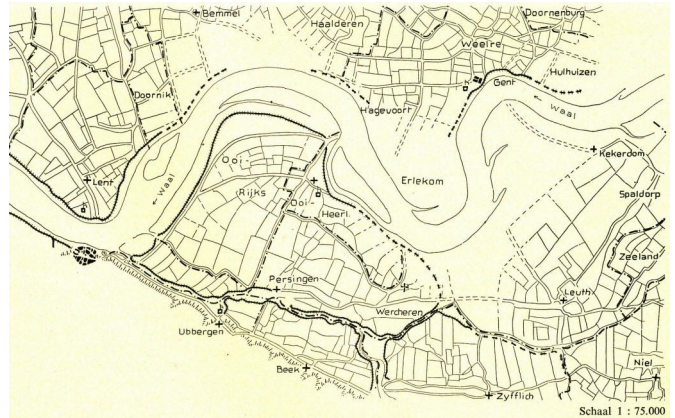

De linker afbeelding is samengesteld uit twee kaarten, resp. uit 1631 en 1639 en de rechter is uit 1638. Duidelijk is te zien dat de Waal een kleine vierhonderd jaar geleden dicht langs Gendt loopt. (Overmars, p. 270 en 239)

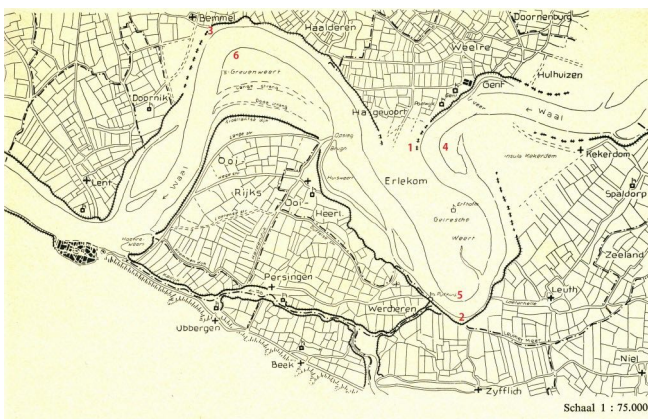
WAAL BOVEN NIJMEGEN ± 1000
Grenzen slechts ter orientatie aangegeven. De pijlen tonen richting en sterkte der meandervorming.

Waal bij Gendt rond 1000.

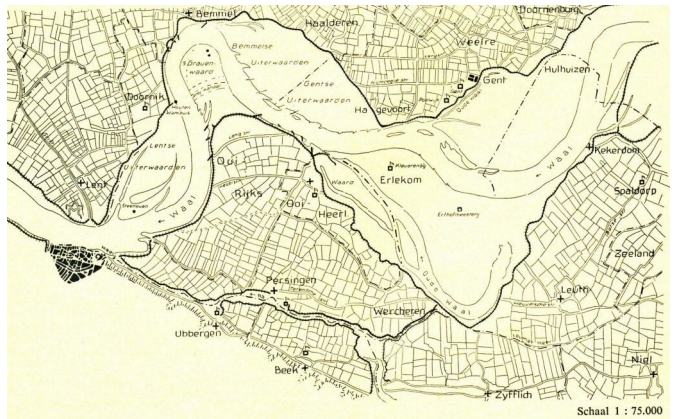
WAAL BOVEN NIJMEGEN 13e EEUW
Grenzen slechts ter orientatie aangegeven.

Waal tussen 1200-1300.

WAAL BOVEN NIJMEGEN ± 1400

Waal rond 1400.

WAAL BOVEN NIJMEGEN ± 1600

Waal rond 1600.

Vier kaartjes uit de Stede-atlas van Friedrich Gorissen over de loop van de Waal bij Gendt.
(Stede-atlas Nijmegen)

com afsnijdt van Gendt. In 1548 is er een proces voor het Hof van Gelre en Zutphen tussen heer Lijffart van Ooij en de geërfden van Erlecom over de visserijrechten in de afgesneden meander. In het dossier staat: 'Naederhant is die Wail (...) doergeschuert en heeft oeren curs ende loop genoemen naest Ghent toe und heeft Ghent und die Erli-

cum gescheiden. (...) ind daer te voeren die Waill plach her tho loepen verlandt, ende eynen stranck ind visschereye gewoirden is.' Uit het tweede deel van het citaat blijkt dat de afgesneden meander deels tot strang verlandt is. Dat betekent dat de 'doerschuering' een tijdje voor 1548 plaatsgevonden heeft. De verlanding van de afgesneden rivierarm

Die Wail dan naderhandt comt des heren van Oij's gronlijckheit
die Wail dordt afgesnert is, und oer curs ind loep anmercken
bruyft naest Ghent toe, und bruyft Ghent, und die Erlecom
afgesneden, und dat middel tijt die plantz, dat nu anmerckt
wordt, het Oijssche water, ind daer tse voeren die Wail plach
het tho loepen, verlandt, ind eynen stranck ind visschereye
gewoirden is, und gint nuere der Waal, dan id Oijssche
water anmerckt word

Deel van de procestekst uit 1548 over de afsnijding van de meander bij Gendt. (Gelders Archief).

kan niet van de ene op de andere dag gebeurd zijn.

Erlecom blijft tot 1 januari 1818 tot Gendt behoren. Dan deelt het *Reglement op de gemeenten ten Plattelande* de plaats in bij de gemeente Ubbergen. Op 1 januari 2015 fuseren Ubbergen, Millingen aan de Rijn en Groesbeek tot de gemeente Berg en Dal.

Overmars wordt echt te kort gedaan, wanneer het hier alleen zou gaan over de Waal

Plan Ooievaar

Eind januari 1991 maakt Gendt kennis met Willem Overmars. Ongeveer vijftig belangstellenden zijn naar de Leemhof gekomen voor zijn lezing over 'Plan Ooievaar'. Het plan, gemaakt door de Gelderse Milieufederatie is in 1987 winnaar van een prijsvraag over de toekomst van het rivierengebied.

Overmars is een van de zes auteurs van de

publicatie *Ooievaar. De toekomst van het rivierengebied*.

De schrijvers pleiten voor een andere inrichting van het rivierengebied. Kort samengevat komt die erop neer dat landbouw (akkerbouw, vee-teelt, tuinbouw, fruitteelt en bosbouw) geconcentreerd dient te worden op de binnendijs gelegen komgronden. De oeverwallen zijn voor gemengd grondgebruik en de uiterwaarden moeten als natuurgebied

De loop van de Waal tussen 1630 en 1640 geprojecteerd op de topografische kaart uit 2006. De blauwe stippellijn op de kaart toont de loop van de Waal voor de doorsnijding. Onder de stippellijn beneden op de kaart is de oude loop, het tegenwoordige Ooijse Water, zichtbaar. (Overmars p. 277).

bij de drie genoemde plaatsen. In zijn kloeke dissertatie beschrijft hij in bijna 400 bladzijden het natuurlijke proces van de verandering van de rivierbedding (en daarmee samenhangend die van de uiterwaarden) tussen Emmerik en Nijmegen. Deze *natuurlijke* verandering heet deftig het *historisch-morfologisch* proces. De mens heeft ook invloed uitgeoefend op die ontwikkeling door o.a. dijken, kaden, dammen, pakwerken, sluisjes en kribben aan te leggen. Deze kunstwerken vallen echter buiten het begrip morfologie. Een van zijn conclusies is dat de invloed van de mens op de loop van de Waal tot midden negentiende eeuw maar betrekkelijk is. Dan beginnen voorzichtig de ingrepen die leiden tot de normalisering van de grote rivieren. Nu eerst iets over het kader waarin de dissertatie geplaatst moet worden.

ontwikkeld worden. Ooibossen moeten terugkomen, de rivier moet meer ruimte krijgen door o.a. oude beddingen open te maken, waardoor nevengeulen ontstaan en de rivier meer ruimte krijgt. Dat kan ook door op verschillende plaatsen de zomerkaden door te steken.

Natuurlijke grazers komen in de plaats van melkkoeien. De natuur moet (meer) zijn gang kunnen gaan.

Niet alles hoeft op de schop; belangrijke historische aspecten van de uiterwaarden dienen bewaard te blijven.

Ondanks het feit dat de plannenmakers oog hebben voor economische activiteiten als scheepvaart, zand- en grindwinning, recreatie en landbouw, is, voorzichtig geformuleerd, niet iedereen even enthousiast over de

plannen. Onder de aanwezigen op die januari-avond zijn veel inwoners van de Polder en boeren uit het dorp. Zij beluisteren Overmars' uiteenzetting met argwaan en sommigen laten hun afkeuring duidelijk blijken. Begrijpelijk, want behalve steenfabriek de Zandberg en het Gannitacircuit bestaan de uiterwaarden vooral uit weiland. Sommigen zijn bang dat de nieuwe opvattingen hun bestaanszekerheid aantasten.

Om de nieuwe visie handen en voeten te geven wordt in 1989 *ARK Natuurplannen* opgericht. Rijkswaterstaat ziet wel iets in de nieuwe inzichten. Overmars staat aan de wieg van de stichting die als eerste opdracht de herinrichting van de polder Meinerswijk begeleidt. Er volgen meer projecten. Om er een paar te noemen: de Blauwe Kamer bij Rhenen, de Grensmaas en de Millingerwaard. De herinrichting van de Klompenwaard in het begin van deze eeuw past ook in dit rijtje. De dreigende situatie rond de rivieren in 1993 en 1995 laat zien dat alleen dijkverhoging geen garantie is voor de veiligheid van het binnendijkse gebied.

Proefschrift *Een Waal Verhaal*

Vanaf de jaren tachtig van de twintigste eeuw publiceert Overmars regelmatig over de (her)inrichting van het landschap. Hij wordt niet moe te benadrukken dat daarbij aangesloten moet worden bij de natuurlijke processen die al eeuwenlang gaande zijn. Daarmee zet hij zich af tegen de stroming die vindt dat de natuur van vóór het begin van de Industriële Revolutie terug moet komen. Dat betekent voor ons land waar die revolutie rond 1850 begint – sommige historici menen dat het nog twintig jaar later is – dat de nieuwe natuur er uit moet komen te zien zoals die midden negentiende eeuw is. Dat is dan volgens Overmars (en ARK Natuurontwikkeling) een statisch geheel, en dat doet geen recht aan de historische én steeds maar voortgaande ontwikkeling van het rivierengebied.

Op aanraden van Guus Borger en Hans Renes – beiden hoogleraar historische geografie en zijn promotoren – die Overmars tijdens zijn activiteiten leert kennen, werkt hij zijn eerdere publicaties na uitgebreid aanvullend onderzoek uit tot een proefschrift. Gezondheidsproblemen zijn er de oorzaak van dat de verdediging van zijn dissertatie, waarvoor het

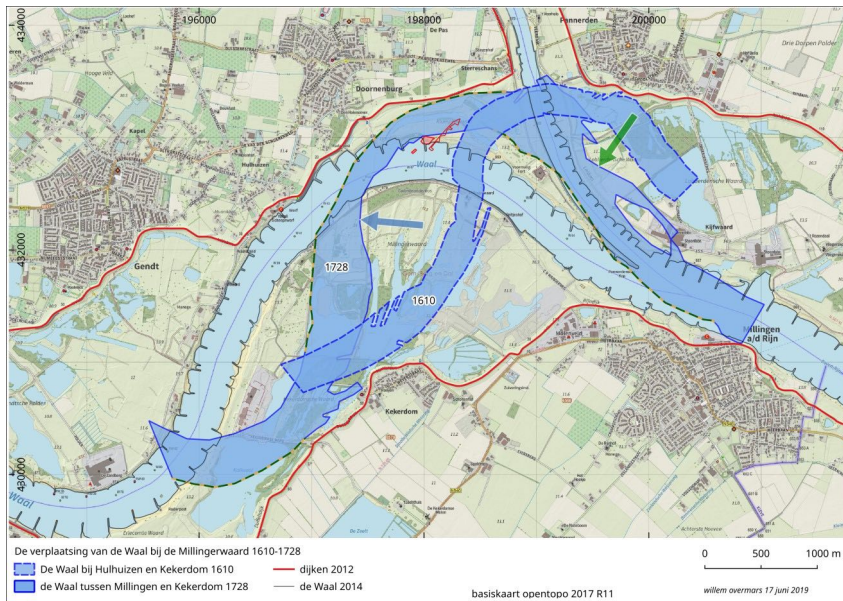
onderzoek in 2015 klaar is, pas op 28 maart van dit jaar plaats kan vinden. De moderne techniek voorkomt dat corona roet in het eten gooit. Mogelijk krijgt Overmars een vermelding in het *Guinness Book of Records* als eerste promovendus die zijn proefschrift via digitale verbindingen verdedigt.

De centrale vraag in de dissertatie is hoe de beddingen van *Rhein* – wanneer het over het Duitse tracé van de rivier gaat, gebruikt Overmars consequent de Duitse naam – en Waal tussen *Emmerich* en Nijmegen zich verleggen tussen (ruwweg) 1500 en 1700. Gezien de uitgangspunten van Plan Ooievaar zal het niemand verwonderen dat hij probeert aan te tonen dat hier sprake is van een continu natuurlijk proces; de beddingen van Rijn – ik gebruik het Nederlands – en Waal verleggen zich voortdurend ondanks ingrepen van de mens. Anders gezegd: de rivier meandert, maakt lussen waardoor er een nieuwe bedding ontstaat.

Voor Hulhuizen wordt rond 1670 pijnlijk duidelijk wat de gevolgen zijn van het morfologisch proces. Ondanks alle inspanningen om de rivier te beteugelen, is het water noodlottig voor kasteel Hulhuizen én voor bijna het hele grondgebied van de enclave. Het betekent overigens niet dat de genomen maatregelen helemaal geen effect hebben. In 1615 stroomt de Waal op honderd zestig meter langs het kasteel. Tot 1621, maar zes jaar later, verdwijnt daarvan jaarlijks zo'n twintig meter. Mogelijk dat de strenge winters van 1616, 1617, 1619 en 1620 met veel ijsgang in de rivieren een rol spelen bij de afkalving van de oever. Van die '*smalle strook*' uit 1621 rest in 1654 nog zes roeden, bijna drie en twintig meter. De kribben die voor het kasteel aangelegd zijn, doen blijkbaar hun werk. Maar het is onvoldoende; slot Hulhuizen verdwijnt door onderspoeling in de Waal. Dat geldt ook voor de huizen die er staan.

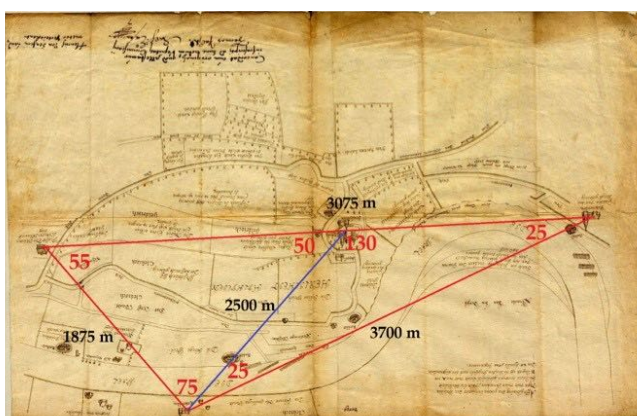
Want vergis je niet, in de buitenbocht bij Hulhuizen bereikt de Waal een diepte van tien meter, zo niet meer. En het grondgebied? Dat blijft natuurlijk, maar het gebied dat eens Hulhuizen heette, ligt voortaan aan de overkant van de rivier.

Op de volgende afbeelding is de verschuiving van de Waal in westelijke richting mooi te zien. Midden over de kaart stroomt (in licht-

Kaart waarop drie beddingen van de Waal gecombineerd zijn: 1610, 1728 en 2017. (Overmars p. 260).

blauw) de huidige Waal. Vlak onder de dijk (rood gekleurd) bij Pannerden loopt de Waal van 1610. De groene en blauwe pijlen geven aan in welke richting de rivier meandert tot de stroomgeul van 1728 bereikt is. 118 jaar kost deze verschuiving. Rond het midden van de negentiende eeuw bereikt de Waal zijn huidige loop. Vanaf die tijd heeft de mens, vooral door bekribbing de rivier kunnen beteugelen. Het gebied links van de rivierloop van 1610 behoort in dat jaar tot de heerlijkheid Hulhuizen. Door de veranderde loop van de Waal ligt het nu in de Duffelt. Het is een behoorlijke oppervlakte. In juli 1639 meet Johan von Senhem de enclave nauwkeurig op. Na vier dagen komt hij tot een oppervlakte van 205 morgen en 83 roeden, bijna 180 ha. En dan is

en de hoeken tussen de verschillende objecten? In 1533 publiceert arts, wiskundige en landmeter Gemma Frisius in het Latijn de methode om met driehoeksmeting afstanden in het landschap te bepalen. Vier jaar later volgde een vertaling in het Nederlands met een aanvulling. Een landmeter kiest drie opvallende objecten, bijv. een kerktoeren, een opvallend huis of een hoge boom. Met een meetketting bepaalt hij de afstand tussen twee objecten. Vanaf die twee punten bepaalt hij met een meetbord de hoeken met het derde punt. Wanneer die bekend zijn kan de lengte van de

Kaart van Henrick von Senhem uit 1608. Bij de hoekpunten liggen vanaf linksboven met de wijzers van de klok mee: de Munnikhof, de kerk van Pannerden en de kerk van Kekerdom. Om deze kaart te kunnen vergelijken met de topografische kaart uit 2006 is de oude kaart gedraaid zodat het noorden boven ligt.. Op de kaart van 2006 zijn de hoeken juist aangegeven. De getallen langs de lijnen zijn de afstanden in meters. (Collectie auteur).

de aantasting van de enclave al een tijdje bezig.

Georeferentie en driehoeksmeting

Voor de reconstructie van de loop van de Waal in de bestudeerde periode maakt Overmars gebruik van oude kaarten. Om dat wetenschappelijk verantwoord te kunnen doen, moet een onderzoeker er zeker van zijn dat ze nauwkeurig zijn. Om dat vast te stellen, wordt gebruik gemaakt van drie, onderling samenhangende criteria.

1. Geometrisch of meetkundig: kloppen de afstanden

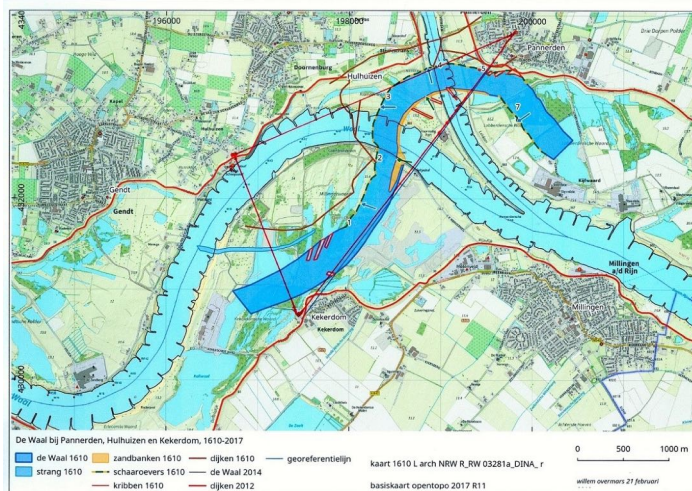
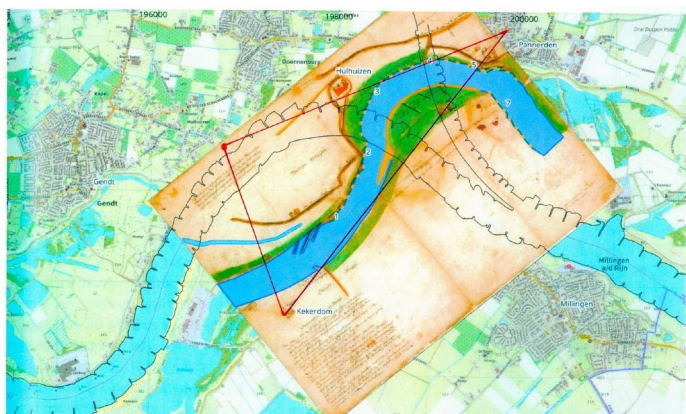
twee andere zijden berekend worden. Met deze methode kan bijv. vastgesteld worden dat een van de meest gedetailleerde kaarten van Hulhuizen, die van Henrick von Senhem uit 1608 niet opgemeten, en daarom onnauwkeurig is. Hij pretendeert dat overigens ook niet: *'Ungefähr nach dem Augenschein den 26. Aprilis 1608 Angenaemen'*. Dus gemaakt na observatie, niet ingemeten.

2. Topografisch: welke natuurlijke en kunstmatige objecten in het landschap heeft de marker opgenomen? In dit artikel gaat het vooral om rivierkaarten. Het spreekt dan voor zich dat de afgebeelde elementen vooral daar mee te maken hebben: meanders, dijken, sluizen, kribben, rijswerken. Gelukkig tekenen de landmeters ook opvallende punten in het landschap zoals kerken en andere opvallende gebouwen. Zoals hierna zal blijken zijn deze elementen van belang bij het vaststellen van de betrouwbaarheid, de georeferentie.

3. Chronometrisch: zijn de getekende objecten werkelijk in het landschap aanwezig wanneer de tekenaar de kaart maakt? Of heeft hij bijv. kribben weggelaten om te verdoezelen

de oude kaart met de moderne topografische kaart die sinds 2004 niet meer door de Topografische Dienst, maar door het Kadaster wordt uitgegeven. Die vergelijking heet georeferentie. Enigszins verwarrend is dat Overmars de begrippen historische en oude kaart door elkaar gebruikt. Voor hem zijn die termen identiek. Hierboven is uiteengezet dat de meeste historisch geografen daarin onderscheid maken. Ik gebruik in dit artikel de term *oude kaart*.

Bij het georefereren van de kaarten wordt een aantal punten gezocht die zowel op de oude als een moderne (topografische kaart) staan, bijv. een kerktoeren of een kenmerkende bocht in een dijk. Met behulp van een computerprogramma worden de geselecteerde punten van de topografische en de oude kaart op elkaar gelegd. Daarvoor moet de oude kaart bijna altijd gedraaid en verschaald worden. Wanneer de gekozen punten (redelijk) overeenkomen, is de oude kaart bruikbaar. Ook met deze methode blijkt dat de kaart van Henrick

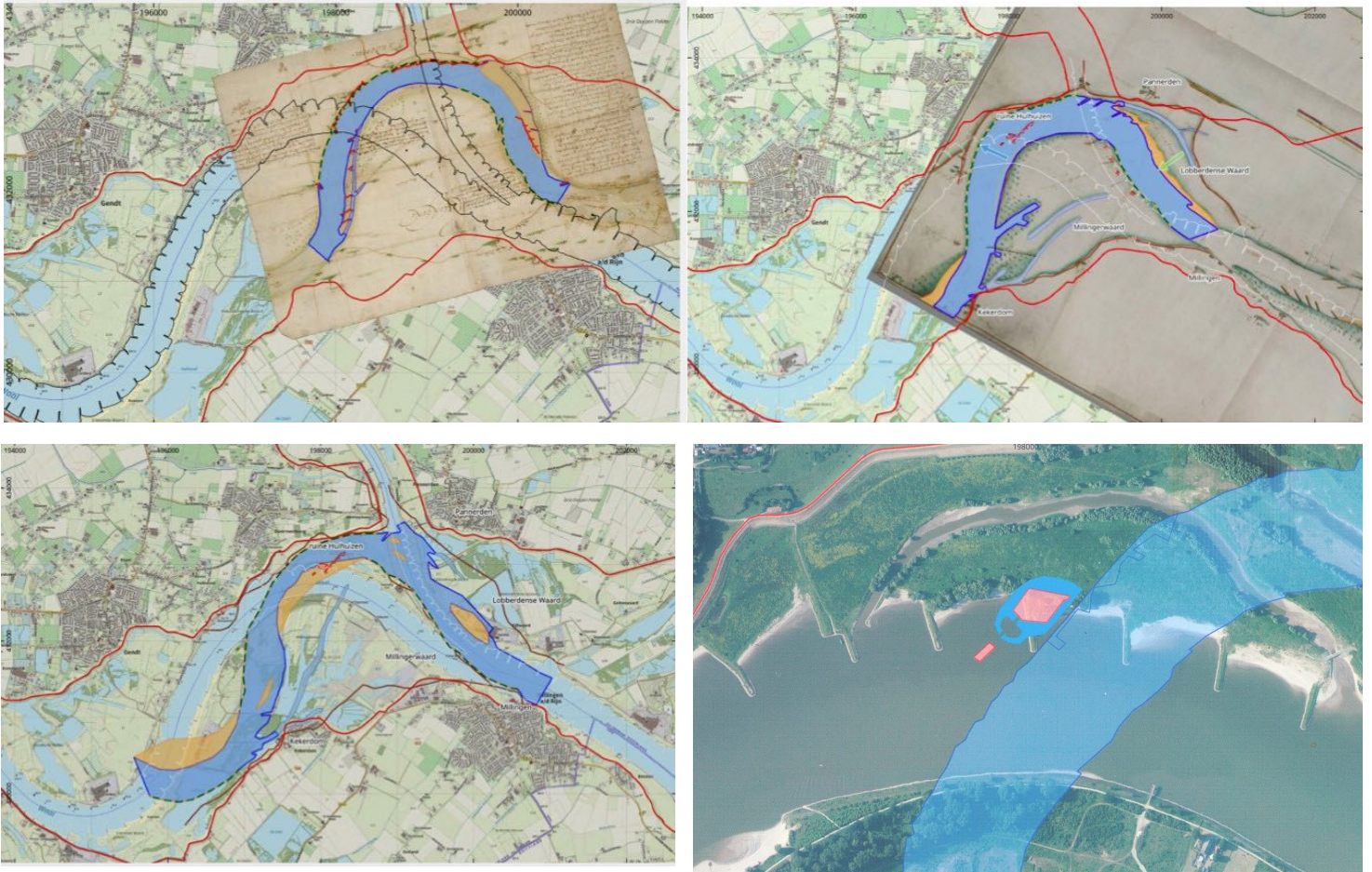
Henrick von Senhem maakt in 1610 de kaart die georeferereerd is met de topografische kaart van 2015. In tegenstelling tot de kaart op de pagina hiernaast is deze correct opgemeten. Vergelijk eens de driehoek Munnikhof – kerk Pannderden – kerk Kekerdom. (Overmars p. 227).

dat zijn opdrachtgever zich schuldig heeft gemaakt aan agressief kribben. (Hierbij worden een of meer kribben in de binnenbocht van de rivier aangelegd, waardoor de stroming de buitenbocht uitschuurt en de stroming het sediment in de (volgende) binnenbocht deponeert zodat daar een aanwas, dus landwinst, ontstaat.)

Overmars raadpleegt talloze oude kaarten om de loop van de Waal tussen Emmerik en Nijmegen te reconstrueren. Daarbij vergelijkt hij

van Senhem uit 1608 onbetrouwbaar is. Anders is dat met de kaart die hij twee jaar later maakt. De linker afbeelding laat de georeferereerde kaart zien geprojecteerd en georiënteerd op de topografische kaart van 2017. De rode punt is de Munnikhof die Von Senhem niet ingetekend heeft. De door mij aangebrachte rode lijnen laten zien dat ook met de driehoeksmeting de hoeken kloppen. Voor kasteel Hulhuizen liggen in 1610 nog geen kribben.

Bij een inspectie in 1625 adviseert een land-

Op deze kaarten uit resp. 1647, 1697, 1728 en 2018 lijkt het alsof het kasteel van plaats verandert. Niet het slot, maar de Waalbocht meandert. (Overmars p. 247, 257, 259 en 239).

meter die aan te laten leggen; op een kaart uit 1631 staan ze voor het eerst ingetekend.

De plaats van kasteel Hulhuizen

Over (de ondergang en plaats van) kasteel Hulhuizen is in publicaties van de HKG meer dan eens geschreven. Ook voor Overmars zijn de perikelen rond het slot een aandachtspunt. Het aardige van de kaarten in zijn dissertatie is dat het *lijkt* of het slot of de mogelijke restanten ervan van plaats veranderen. Dat is natuurlijk niet zo. Zoals de kaart bovenaan pag. 8 laat zien, is die verschuiving er wel bij het grondgebied van de enclave.

Bij de overgang van Hulhuizen naar Nederland op 1 maart 1817 is er van de oorspronkelijke oppervlakte nog maar zo'n zes ha over. De rest ligt in de Duffelt. Dat het lijkt of het kasteel van plaats verandert, komt door de opschuivende meander van de Waal. De kaarten uit 1647, 1697, 1728 en 1638 laten dat zien. In 1647 bestaat het kasteel nog. Het ligt in dat jaar op de rechteroever van de Waal. Op de

kaart van 1697 vinden we de restanten van het slot midden in de Waal. In 1728 liggen die overblijfselen in Millingen. Omdat de meander steeds verder schuift liggen ze nu bij de huidige rivierloop weer aan de noordelijke Waaloever, op de plaats waar het slot in 1638 staat. De resten van het kasteel zijn niet van plaats veranderd, maar de loop van de rivier wel. De verschuiving van de meander is door Overmars aanschouwelijk gemaakt met behulp van oude kaarten. Toch is deze voorstelling van de 'lopende Waal' niet helemaal nieuw. In *Gendt tussen Stad en dorp* uit 2008 laat de Angerense historicus Robert Melchers in moderne *infographics* dezelfde ontwikkeling zien

Het totale plaatje

De twee tracés langs Hulhuizen en Gendt krijgen in dit stuk de meeste aandacht. Overmars beschrijft er nog vijf: Rees-Griethausen, de splitsing bij Schenkenschans, Vossengat-Bimmen, Bemmellent en Lent-Nijmegen.

Uitsnede uit de kaart van Christiaan sGrooten uit 1592. (Collectie auteur).

Om een goed beeld te krijgen van de loop van Rijn en Waal in de zestiende en zeventiende eeuw kan de kaart van cartograaf Christiaan sGrooten uit 1592 helpen. Tot rond 1500 wordt het meeste water vanaf het splitsingspunt afgevoerd via de Neder-Rijn. De splitsing van Waal en Neder-Rijn ligt dan bij Lobith. Daar is dan ook het Tolhuis gebouwd. Een rivierarm gaat naar het noorden richting Elten, de andere, de (Oude) Waal, buigt naar het westen richting Millingen. Een stukje ten zuiden van Lobith breekt in de winter van 1538-1539 als gevolg van hoogwater en ijsgang de oeverwal van een oude rivierarm door, het Vossegat. Sindsdien heeft de Waal twee bovenmonden, de nieuwe bij het Vossegat en de oude bij Lobith.

In de tweede helft van de zestiende eeuw gaat de nieuwe bedding steeds meer water trekken. De verklaring daarvoor ligt volgens Overmars in de theorie van bochtsortering. *‘Wanneer een riviersplitsing zich in een buitenbocht voordoet, komt het grovere materiaal terecht in de riviertak die zich aan de kant van de buitenbocht afsplitst, terwijl het fijnere materiaal de route neemt naar de ri-*

viertak die zich in de binnenbocht afsplitst’. (p. 77) Door de grotere stroomsnelheid neemt het grootste deel van het grind met een korrelgrootte tot 3 cm de buitenbocht, de lichtere zand- en kleideeltjes de binnenbocht. (Het grovere grind met een korrelgrootte tot 8 cm bereikt het splitsingspunt niet, want dat kan door een drempel in de rivierbodem de grindzandgrens bij Emmerik niet passeren.) Het grind in de buitenbocht zorgt in de loop der jaren voor een steeds verdergaande verstopping van die rivierarm.

Deze theorie overtuigt mij niet helemaal. Aan de hand van het kaartje van sGrooten is wél te verklaren dat op de splitsingen Neder-Rijn–Oude Waal en Neder-Rijn–IJssel en (later Waal–Pannerdensch Kanaal) de riviertak in de buitenbocht dichtslibt. De splitsing bij het Vossegat niet. Op grond van deze theorie moet deze arm veel grind krijgen – en dichtslibben – want die ligt in de buitenbocht. Dat is juist niet het geval. Mogelijk spelen de kribben die op de linker Rijnsoever vlak voor de splitsing zijn aangelegd een rol. Op het nieuwe splitsingspunt bouwt leger-

aanvoerder Maarten Schenk de naar hem genoemde schans. Het meeste Rijnwater gaat door de Nieuwe Waal; een kleiner deel door de Neder-Rijn. De Oude Waal krijgt zo weinig water dat de bedding verlandt. De geringe hoeveelheid water die de Neder-Rijn instroomt, heeft niet alleen gevolgen voor de scheepvaart, maar ook voor de verdediging van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Dat wordt duidelijk in 1672, wanneer in het Rampjaar – de regering radeloos, het volk redeloos en het land reddeloos – Lodewijk XIV door de bijna droge Neder-Rijn bij Pannerden ons land binnen kuiert. Na veel geharrewar over de bekostiging kan in 1707 het Pannerdensch Kanaal in gebruik genomen worden waardoor van het Rijnwater 2/3 deel richting Nijmegen en 1/3 deel richting Arnhem stroomt.

Slot

Nog even terug naar de lezingenavond van eind januari 1991. Veel aanwezigen kunnen zich de toekomstvisie van Overmars niet voorstellen. Begrijpelijk, want hun hele leven is de Polder terrein geweest van steenfabrieken en zwartbont vee. Nu, dertig jaar later zien de uiterwaarden in het rivierengebied er compleet anders uit. En waarschijnlijk tot genoegen van veel inwoners, ook van de vroegere sceptici.

Tot slot een anekdote. Sinds begin jaren negentig staat er in de Gendtse uiterwaarden op initiatief van de historische kring een locomotief met twee lorries. Het herinnert aan de steenfabrieken en de mannen, vrouwen en kinderen die er werkten. Voor de plaatsing van het monumentje vraagt Dini van den Bergh-Rensen, dan secretaris van de kring, toestemming aan Rijkswaterstaat. Het kost haar de nodige brieven naar die instelling. Het voornaamste bezwaar van Rijkswaterstaat is dat het treintje de waterafvoer kan belemmeren wanneer de uiterwaarden onderwater staan. Nu zijn ‘obstakels’ geen probleem meer. Integendeel. Kijk maar naar *Een Dijk van een Wijf*. Obstakels zijn juist goed. Ze houden de afvoer op. Daardoor neemt de stroomsnelheid af zodat er benedenstrooms minder kans op dijkdoorbraken is. Boven-ongestelden noemen dat voortschrijdend inzicht.

Geert Visser

Bronnen

Naast het beschreven boek van Overmars (z.p. 2019, uitgever: De Wildernis) is gebruik gemaakt van de onderstaande bronnen.

Gelders Archief Arnhem, *Verbaalboek*, toegangsnr. 0124 (Hof van Gelre en Zutphen), inv.nr. 1270.

De gebruikte oude kaarten van Overmars komen uit het Gelders Archief, het Landesarchiv Nordrhein – Westfalen (Duisburg) en het archief van Huis Bergh (’s-Heerenberg).

Buisman, J., *Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen*, deel 4 (1575-1675). Franeker 2000.

Burgers, Ton, *Nederlands grote rivieren. Drie eeuwen strijd tegen overstromingen*. Utrecht 2014.

Gorissen, F. *Stede-atlas van Nijmegen*. Arnhem 1956.

Janssen, Aldo, ‘De Gendtse Waard opnieuw bekeken. De kaarten van Gorissen vergeleken met grondboringen.’ In: Boer-Ravestein, Yvonne de, e.a. (red.), *Gendt tussen Kraaijenbosch en Knienebol*. Gendt 2013, 27-42.

Janssen, Aldo, ‘Gendt, een rivierendorp’. In: In: Boer-Ravestein, Yvonne de, Henk Klaassen en Geert Visser (red.), *Gendt tussen stad en dorp*. Gendt 2008, 13-26.

Janssen, Gerard, ‘Hoe komen we aan onze rivieren?’ In: Boer-Ravestein, Yvonne de, 2008 (etc.), 9-12.

Koeman, C., *Geschiedenis van de kartografie van Nederland. Zes eeuwen land- en zeekaarten en stadsplattegronden*. Alphen aan der Rijn 1985.

Melchers, R., ‘Hulhuizen: een heerlijkheid op de kaart en een verplaatst gehucht.’ In: Boer-Ravestein, Yvonne de, 2008, (etc.), 67-74.

Redactie Ganita mare, *Hulhuizen*, Uitgave ter gelegenheid van Hulhuizen 200 jaar Nederlands, nummer 1 van jaargang 24 (2017).

Ven, Gerard van de (red.), *Leefbaar laagland. Geschiedenis van de waterbeheersing en landaanwinning in Nederland*. Utrecht 2003.

Ven, Gerard van de, *Verdeel en beheers. 300 jaar Pannerdensch Kanaal*. Diemen 2007.

Visser, Geert, ‘Verloren strijd tegen het water: de ondergang van kasteel Hulhuizen’. In: Boer-Ravestein, Yvonne de, 2008, (etc.), 75-80.

Visser, Geert, *De vijf van Gendt*. Bemmelen 2020.

Prins en Prinses Carnaval Goewan d'n Leste en Janneke Kersten

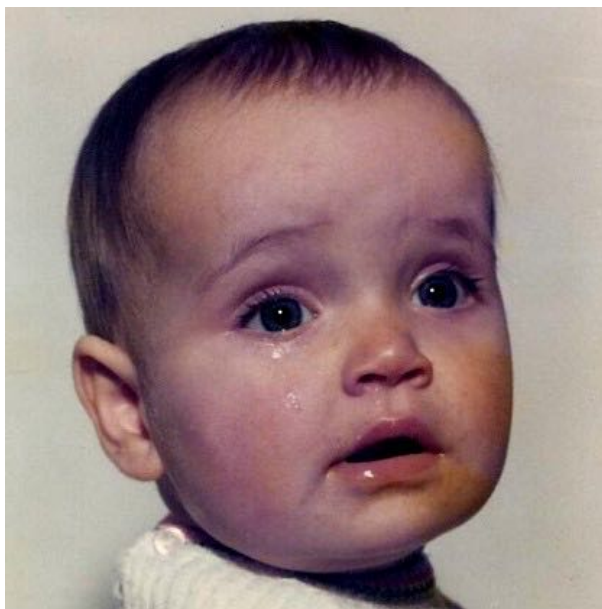
Goewan Wiecherink werd geboren op 30 september 1975 en groeide op in Hulhuizen en

wel op 't Hof ien Hulleze. Goewan heeft daar samen met zijn ouders Willie Wiecherink en Ans Huting een hele fijne tijd gehad. Hij herinnert zich nog een aantal leuke dingen uit zijn jeugd, zoals dat de kleedkamers van de voetbalclub in de schuur bij de familie Bekker waren en de voetballers altijd over de straat naar de velden liepen. De velden lagen toen nog een kwart slag gedraaid. Goewan was praktisch elk weekend daar te vinden om naar wedstrijden te kijken en om zelf een balletje te trappen. Ook weet hij zich Jan Peeters nog goed te herinneren. Jan zorgde er altijd voor dat de jongens niet op de velden voetballen, maar achter het hekwerk. Geen probleem, want de grasmaaier van Jan hoorden ze al van verre. De velden liepen vroeger regelmatig onder water en na een strenge winter was het schaatsen geblazen. De achterbuurvrouw, oma Dien, zei altijd: 'Als de Gendtse kermis geweest is, is het 's avonds zo don-

ker!' Dit klopt nog steeds; de Gendtse kermis is altijd een mooie afsluiting van de zomer.

Janneke Kersten is geboren op 1 april 1975 in Bemmeler. Janneke is de dochter van de groen-

teboer (hebben ze later een liedje over gemaakt). De ouders van Janneke, Wim Kersten en Ria Neijenhuis, hebben vier kinderen; naast Janneke nog Angelique en Marijke, en een zoon, Wouter. Janneke komt uit een ondernemend, levendig en muzikaal gezin. Zo was Janneke al op jonge leeftijd vaak te zien in de groentewinkel en al vrij snel stond ze achter de toonbank om klanten te helpen. De groentewinkel was toen een gezellige buurtwinkel aan huis in de Klappenburgstraat in Bemmeler.

Basisschool en middelbare school

Goewan ging naar de Mariaschool in Gendt. Volgens de jongens van de Jozefschool was dit maar een meisjesschool, maar hij zag het als een school voor stoere mannen. Legendarisch waren de sneeuwbalgevechten tussen de beide scholen. Op de Mariaschool was er meneer Hans Kersten en zij hadden Barry Hofs. Oké, eerlijk is eerlijk: de Jozefschool won meestal, maar de Mariaschool won altijd met het voetballen. Hans Kersten is overigens de oom van Janneke. Barry (onze oud-koning)

behoort nog steeds tot hun vriendenkring. Veel van de vriendschappen uit die tijd zijn nog steeds intact. Best wel bijzonder.

Na de basisschool ging Goewan naar de Scholen Gemeenschap Oost-Betuwe (SGOB) in Bommel. Ook daar had hij een memorabele tijd: van de schoolfeesten tot nieuwe vriendschappen en de eerste ontmoeting met Janneke. De eerste zoen was overigens tijdens Carnaval!

Janneke ging naar de kleuterschool aan de Oostervelden in Bommel. Ze kan zich nog goed herinneren dat het winter was en glad op de stoep. Janneke hield haar moeder goed vast, want die mocht (hoogzwanger) niet vallen. Een paar weken later bij de Kerstviering op school mocht Janneke Maria spelen in het kerstspel en haar babybroertje Wouter was kindje Jezus.

Na de kleuterschool ging Janneke naar de Mariaschool in Bommel, toen nog aan de Dorpsstraat naast het oude klooster. De Mariaschool en het klooster hebben inmiddels plaatsgemaakt voor de winkelpromenade.

De middelbare schooltijd bracht Janneke eveneens door op Scholen Gemeenschap Oost Betuwe (SGOB) in Bommel. Het brugklaskamp, het zeilkamp in Friesland, maar ook de vele schoolfeesten staan nog vers in het geheugen. En uiteraard de eerste ontmoeting met Goewan in die periode.

Hobby's en vrijwilligerswerk

Zodra het mocht, ging Goewan onder voetbal en doorliep hij alle jeugdelftallen bij De Bataven. Een afgescheurde kruisband maakte een einde aan zijn voetbalcarrière. In die tijd pakte Goewan voor het eerst de vrijwilligershandschoenen op en werd trainer/leider van eerst de E5 en later de D3. Naast het voetballen werd Goewan ook lid van Lawn Tennis Club (LTC) Gendt.

Tegenwoordig mag Goewan graag wielrennen en een stukje wandelen. Triathlon en hardlopen zit er helaas niet meer in. Beide knieën zijn inmiddels versleten. Over badminton zullen we het maar helemaal niet meer hebben. Goewan heeft ooit 18 minuten badminton gespeeld en scheurde toen zijn achillespees af. Naast 12 jaar actief te zijn geweest als trainer/leider, is Goewan nu voorzitter van De Bataven Jeugd-kamp Commissie en van Buurtvereniging De Esjes. Ook heeft Goewan 5 jaar in het bestuur van Gym- en Turn Vereniging Zwieps gezeten en het Gymen/Turnen in Gendt opgezet. Dit

kun je alleen doen als je er beiden achter staat, want ook Janneke draagt graag een steentje bij als vrijwilliger.

Janneke ging op jonge leeftijd op ballet en vrij snel daarna bij ESKA. Hier speelde ze trompet en later gaf ze aan nieuwe en jonge leden ook trompet les. Zij speelde op menig concours en haalde diverse prijzen binnen met ESKA. Zij verbreedde haar muzikale horizon door bij dweilorkest De Rotdweilers te gaan spelen en zij heeft in vergelijking met Goewan langer dan 18 minuten badminton gespeeld, namelijk een aantal jaren.

Studie en werk

Na de middelbare school ging Goewan naar de Pedagogisch Technische Hogeschool in Eindhoven. Als 17-jarige op kamers gaan was spannend, maar wel geweldig leuk. Er kwamen regelmatig Gendtse vrienden langs om een lekker biertje te drinken en een concertje te bezoeken. Ook Janneke was regelmatig in Eindhoven te vinden. Na zijn studie stond Goewan vijf schooljaren voor de klas en daarna ging hij de internettechniek en de informatiebeveiliging in. Hij heeft nog vijf jaar bij BetuweNet in de Olyhorststraat in Gendt gewerkt. Tegenwoordig werkt Goewan als security consultant bij Northwave in Utrecht.

Janneke ging na de middelbare school op kamers in Arnhem en volgde de opleiding Sociaal Pedagogisch Werk. Een leuke anekdote uit die tijd: zij wilde Goewan in Eindhoven verrassen, terwijl Goewan juist Janneke in Arnhem wilde opzoeken. Zo sliep Janneke alleen in Eindhoven en Goewan alleen in Arnhem. Na de SPW ging Janneke in de kinderopvang en werkte hier 23 jaar. Omdat Janneke altijd al een passie voor het functioneren van het menselijk lichaam heeft gehad, heeft ze in 2019 het roer omgegooid en is ze een opleiding tot doktersassistente begonnen.

Gezin

Na hun studie gingen Goewan en Janneke samenwonen in het ouderlijk huis van Janneke in Bommel. Twee jaar later kochten ze hun eerste huis aan de Gildestraat in Gendt. Hier werden Eva (in 2003) en Willem (in 2004) geboren. In 2010 kochten ze een huis aan de Essenpasstraat in Gendt. Hier wonen ze nog steeds met z'n vieren met heel veel plezier.

Het prinselijk gezin.

Eva heeft altijd geturnd met een mooi hoogtepunt in 2013. Ze is toen Nederlands kampioen geworden. Inmiddels heeft ze het turnen ingeruild voor voetbal en danst ze bij de dansgarde van De Gentenarren. Eva volgt de opleiding verpleegkunde aan de HAN in Nijmegen. Willem is in de voetsporen van zijn vader getreden en speelt al van jongs af aan voetbal bij De Bataven. Willem volgt de HAVO op het OBC in Bemmel. Goewan, Janneke, Eva en Willem spelen graag spelletjes zoals Kolonisten van Catan en Monopoly. Daar waar Goewan de Prins van Gendt is, is Willem de Koning van Catan.

Prinsenpaar

In april 2019 werden Goewan en Janneke gevraagd als het nieuwe Prinsenpaar van 't Sprauwenest. Ze zeiden meteen tegen elkaar: 'Gin gezeur, we gaon d'r veur!' Het leven is te kort om dit soort mooie kansen voorbij te laten gaan. Zij zijn er dan ook enorm trots op dat ze op deze manier iets bij kunnen dragen aan het verenigings- en sociale leven in Gendt. Ze hebben al vele mooie herinneringen mogen maken, maar moeten voor aankomend jaar i.v.m. corona een kleine pas op de plaats maken. Inmiddels hebben Goewan en Janneke al wel besloten om het Prinsendom met een jaar te verlengen.

Deze stamboom kwam tot stand met goedkeuring en medewerking van de families Wiechering en Kersten.

Willem Rasing

32+33 Hendrik Jan WIECHERINK * Hengelo, 21 nov 1816 † Toldijk, 08 mrt 1873 ∞1853 Antonia JAALTINK * Hengelo, 10 jul 1810 † Toldijk, 08 mei 1864	34+35 Antonij Jakobus HAGEN * Warnsveld, 09 feb 1835 † Warnsveld, 29 nov 1889 ∞ 1867 Everdina WOOLS * Wilp, 02 dec 1838 † Warnsveld 09 nov 1916	36+37 Hendrik ARTZ * Gendt, 09 nov 1821 † Gendt, 06 mrt 1884 ∞ 1858 Berendina BRANDS * Bemmél, 28 mrt 1831 † Holten, 01 sep 1913	38+39 Frederik van MERM * Bemmél, 10 mrt 1827 † Gendt, 19 jul 1899 ∞ 1862 (2) Johanna OPGENOORT * Gendt, 26 mei 1830 † Gendt, 10 apr 1892	40+41 Joannis HUTING * Bemmél, 12 okt 1843, † Bemmél, 25 apr 1913 ∞ 1870 Maria HOLLAND * Bemmél, 28 jul 1848, † Bemmél, 25 mei 1919	42+43 Antoon WILLEMSEN * Gendt, 19 nov 1844 † Gendt, 25 dec 1884 ∞ 1870 Geertruida ROELOFS * Gendt, 09 nov 1846 † Gendt, 05 jan 1906	44+45 Hermanus WITJES * Doornenburg, 19 sep 1843 † Doornenburg, 31 jan 1888 ∞ 1873 Anna Willemína PERE * Doornenburg, 19 aug 1844 † Bemmél, 01 jan 1920	46+47 Peter GEURTZ * Gendt 06 aug 1851 † Gendt, 16 feb 1935 ∞ 1874 Anna Elizabeth STOFFELS * Gendt, 30 jul 1855 † Gendt, 17 feb 1917
16 Albartus Reinirus WIECHERINK * Steenderen, 11 okt 1856 † Steenderen, 08 feb 1931 ∞ Warnsveld, 08 mei 1896	17 Grada Johanna HAGEN * Warnsveld, 22 jul 1868 † Steenderen, 04 mei 1924	18 Theodorus ARTZ * Gendt, 17 okt 1866 † Gendt, 13 apr 1940 ∞ Gendt, 17 apr 1903	19 Johanna Maria van MERM * Gendt, 03 nov 1873 † Gendt, 15 jun 1945	20 Rutgerus HUTING * Bemmél, 25 jan 1873 † Gendt, 01 jun 1956 ∞ Gendt, 30 okt 1902	21 Geertruida Willemina WILLEMSEN * Gendt, 11 nov 1873 † Gendt, 09 mei 1934	22 Hendrikus Lambertus WITJES * Bemmél, 18 apr 1883 † Gendt, 15 apr 1970 ∞ Gendt, 19 september 1913	23 Margaretha Geertruida Geurtz * Gendt, 05 mrt 1886 † Gendt, 05 jul 1969
8 Gradus Johannes WIECHERINK * Steenderen, 02 aug 1909 † Nijmegen, 10 dec 1981 ∞ , Gendt, 22 mei 1937		9 Johanna Berendina ARTZ * Gendt , 20 jul 1910 † ,		10 Rutgerus HUTING * Bemmél, 29 mei 1912, † Bemmél, 01 jun 2004 ∞ Gendt, 25 mei 1940		11 Elisabeth Johanna Aleida WITJES * Bemmél, 21 jul 1914 † Gendt, 01 jan 2002	
4 Wilhelmus Antonius WIECHERINK * Gendt, 14 dec 1947 ∞ Gendt, 22 september 1972				5 Johanna Maria Josephina HUTING * Gendt, 17 maart 1951			
2 Goewan Wilhelmus WIECHERINK * Nijmegen, 30 sept 1975 Prins Goewan d'n Leste ∞ Lingewaard,							
				Eva WIECHERINK Willem WIECHERINK			

48+49 Willem Hermanus KERSTEN * Elden, 11 nov 1849 † Huissen, 23 okt 1916 ∞ 1878 Maria Everdina WILLEMSSEN * Huissen, 14 okt 1858 † Huissen, 26 sep 1921	50+51 Wouter WOUTERS * Weurt, 16 mrt 1842 † Beuningen, 29 apr 1911 ∞ 1871 Hendrica Wilhelmina MATHIJSEN *Huisseling, 28 okt 1847 † Beuningen, 27 jan 1875	52+53 Petrus Albertus EVERS * Huissen 06 jul 1978 † Huissen, 24 nov 1929 ∞ 1863 Petronella Hendrina LEIJSER * Huissen, 24 feb 1840 † Huissen, 26 apr 1917	54+55 Johannes MOM * Huissen, 01 sept 1843 † Huissen, 06 nov 1905 ∞ 1880 Christina KLOMP * Bommel, 05 mei 1848 † Huissen, 17 okt 1938	56+57 Cornelis NEIJENHUIS * Huissen, 12 jan 1841 † Huissen, 30 dec 1918 ∞ 1875 Theodora Maria LAURENTZEN * Huissen, 08 apr 1850 † Huissen, 01 sep 1938	58+59 Peter SCHOLTEN * Huissen, 01 sept 1843 † Huissen, 06 nov 1905 ∞ 1872 Hendrina ELSING * Didam, 03 aug 1843 † Huissen, 19 jan 1918	60+61 Lambertus Hendricus van GEELEN * Huissen, 31 aug1841 † Huissen, 13 jan 1921 ∞ 1876 Johanna HOFSTEDE * Huissen, 17 jan 1849 † Huissen, 17 apr 1887	62+63 Hendrikus van BIESEN * Huissen, 30 okt 1835 † Huissen, 11 jan 1919 ∞ 1884 Elisabeth NIEUWENHUIS *Huissen, 12 sep 1852 † Huissen, 23 apri 1917
24 Theodorus Wilhelmus KERSTEN * Huissen, 02 nov 1880 † Huissen, 21 sept 1932 ∞ Huissen, 31 jan 1906	25 Maria Elisabeth WOUTERS * Huisseling, 16 jun 1872 † Huissen, 21 jan 1953	26 Hermanus Johannes EVERS * Huissen, 06 jul 1878 † Huissen, 12 juli 1963 ∞ Huissen, 31 jul 1907	27 Johanna Maria MOM * Huissen, 11 sep 1883 † Arnhem, 14 dec 1962 ∞ Huissen, 31 jul 1907	28 Johannes Theodorus NEIJENHUIS * Huissen, 08 okt 1881 † Bergharen, 18 okt 1971 ∞ Huissen, 25 apr 1906	29 Bernardina Geertruida SCHOLTEN * Huissen, 20 jun 1880 † Huissen, 12 feb 1937 ∞ Huissen, 29 apr 1919	30 Johannes Hendrikus van GEELEN * Huissen 09 sept 1885 † Huissen, 30 mei 1972 ∞ Huissen, 29 apr1919	31 Maria Dorothea van BIESEN * Huissen, 19 nov 1897 † Huissen, 01 apr 1961
12 Waltherus Petrus Johannes KERSTEN * Huissen, 27 mei 1914 † Arnhem, 06 mei 1976 ∞ Huissen, 20 mei 1942	13 Cornelia Wilhelmina EVERS * Huissen, 08 sep 1916 † Huissen, 22 sep 1982 ∞ Huissen, 20 mei 1942	14 Theodorus Josephinus NEIJENHUIS * Huissen, 10 feb 1921 † Huissen, 13 jan 1975 ∞ Huissen, 07 aug 1946	15 Johanna Elisabeth van GEELEN * Huissen, 09 mei 1921 † Arnhem, 18 feb 1991 ∞ Huissen, 07 aug 1946				
6 Wilhelmus Hermanus Theodorus Maria KERSTEN * Huissen, 01 febr 1947 ∞ Huissen, 07 dec 1970	7 *Maria Bernardina Geertruida NEIJENHUIS * Huissen, 12 jun 1947 ∞ Huissen, 07 dec 1970						
3 Theodora Catharina Maria KERSTEN * Bommel, 1 apr 1975 26 jun 1994							
1 10 jun 2003 9 sept 2004							

Corona

Wi'j zitte veul achter de rute
En kie-ke dan stids naor bute
Gi'j kun 't nie zie-n en ôk nie ruke
Mar zô'n ziekte kuwwe nie gebruke

Griep, kinkhoes de pleuris en pes
't is allemaol ooit us vör 't ers gewes.
Mar now hewwe Corona 't is bar en boos
Dâ blief klote en miere d'r is hee wâ loos

Let op de vrouw, de blage en de bjuut
How alles ien de gaote en kiek goed uut
Nie mauwe en blief ôk afsta-nd houwe
Want dizze ziekte ku'j nie vörtrouwe

En â'j dink dâ'j 't hé lao'r ow ekkes teste
Dâ's ien alle gevalle 't beste
En a'j dâ nie nodig vien doe'j 't toch
Wa-nt dâ Chinese virus zit ech ien de loch

Veul zien d'r al ziek gewes
En bar ôk, dâ's dan 'n harde les
En ôk bidprentjes passie-re stids dukker ien ri'j
Dus kiek uut, kiek uut en how de kop d'r bi'j

Tekst: Herman Buurman
Tekening: Wilma Schouten-Kregting

Piet van der Velden

van leermeester tot aannemer

Piet van der Velden (15-08-1916/1-05-1996),

die mijn schoonvader zou worden, leerde ik kennen toen mij gevraagd werd wat laswerk voor hem te doen. Van afgedankte bielzen van de steenfabriek moesten afscheidingspalen en waslijnpalen gemaakt worden. Dat kon in de garage van Nolleke Milder.

Een tijdje later kwam hij bij mij thuis met vier fietswielen. Hij wilde een wagentje hebben voor de Vincentiusvereniging om er een kist op te zetten. Dan hoefden ze daarmee niet zo te sjouwen op het kerkhof. Hij is 50 jaar bij de Vincentiusvereniging geweest en was er ook

Wilhelmina v.d. Velden-Vriezen.

nog even voorzitter, maar dat kon hij niet goed combineren met zijn drukker wordend bedrijf.

In de jaren net na de oorlog hielden ze iedere zondag na de mis een vergadering in het café om de organisatie weer op gang te krijgen. Ze gingen zelfs een keer met de paardenkoets die ze toen hadden, al lopend naar Oosterhout voor een begrafenis. Ze waren twee dagen onderweg.

Net na zijn overlijden kreeg hij postuum de oorkonde met bijbehorende legpenning voor zijn werk voor de vereniging. Deze zijn nu bij mij (Peter Langen). De voorzitter van de Vincentius vereniging vroeg mij tijdens de uitreiking aan de familie of ik zijn taak over wilde nemen. 'Dat past wel bij jou'. Zo werd

ik bestuurslid en kreeg als taak het regelen van dragers. Dat was iedere keer een hele puzzel om zes dragers bij elkaar te krijgen, want soms waren er wel 50 begrafeningen in één jaar. Nu zijn nog maar één of twee begrafeningen per jaar. Ik heb het vijftien jaar gedaan.

Van timmerman tot aannemer

Zijn veelzijdigheid kwam ook goed tot uiting in de diverse beroepen die hij uitoefende en hij stak veel tijd en energie in zijn opleiding. Drie avonden in de week moest hij daarvoor naar Nijmegen. Dat was niet makkelijk en daarom construeerde hij een fiets met voor- en achteraandrijving. Ook ontwierp hij een houten lintzaag waarmee hij bijzondere constructies kon maken. De tekening daarvan kreeg veel belangstelling van andere bedrijven, nadat er een stukje over was gepubliceerd in het timmervakblad.

Hij begon als timmerman na de opleiding en hielp zijn vader met klompen maken.

Hij was daarna tekenaar op een architectenbureau, leraar bouwkunde, timmerfabrikant en uitvinder van diverse timmergereedschappen om het werk makkelijker te maken.

Piet was een graag geziene figuur in het verenigingsleven. Hij was vele jaren lid van de Gentenarren, misschien al vanaf de oprichting. Het was toen vooral een club van middenstanders. Hij hoorde bij de raad van elf. Velen zullen hem kennen als Piet de Bouwmeester. Toen er geen opvolger kwam, was hij gewoon drie jaar achter elkaar prins carnavaal. Hij was nauw betrokken bij het bouwen van de wagen en de keuze van de kleding. Decor bouwen was zijn specialiteit.

Ik was al sinds de eerste klas lagere school bij de scouting dankzij Tom Nahon. Daar was altijd was te klussen. Ooit had ik een stel schotten bij de sloop van de oude blokhut van de scouting aan de Poelwijklaan apart gehouden en die lagen bij Van der Velden onder de loods. Op een gegeven moment waren ze weg: had Piet er een podium voor het orkest van gemaakt in Providentia.

Ik deed steeds vaker kleine klusjes voor hem maar ik kreeg pas wat met zijn dochter Trees toen hij prins carnavaal was. Tijdens de

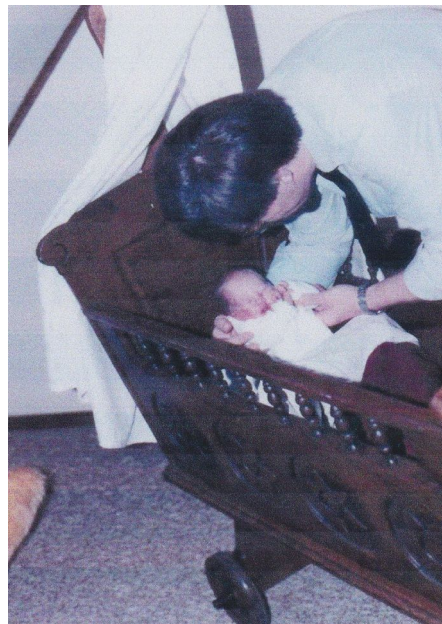

Het oude bedrijf aan de Dorpstraat.

pronkzitting op 21 november 1970 vroeg ik haar ten dans en in 1972 zijn we getrouwd. Zo kwam ik steeds vaker in zijn nieuwe werkplaats in de Langstraat. Daar was ik bijna elke zaterdag bezig.

Na de oorlog nam hij het voortouw bij de wederopbouw van Gendt en zijn eerste klus was het opknappen van het huis van de familie Langen op den Dries A 145 (de plaats waar nu 't woonwagenkamp staat). Zo rolde hij eigenlijk vanzelf in de aannemerswereld. Eerst bouwde hij woningen, zoals het huis van Gijs de Beijer aan de Kommerdijk, het huis voor de familie Nijs aan de Dorpstraat noord, het dubbele winkelpand op de hoek Raalt/St. Maartenstraat, het huis van Jan van Driel, waar nu de apotheek staat etc. en later kwamen de grotere opdrachten in Gendt en omliggende plaatsen, onder andere in de wijk Vleumingen, in de Bernhardstraat en de Langstraat. Hij heeft daarnaast ook vele garages gebouwd.

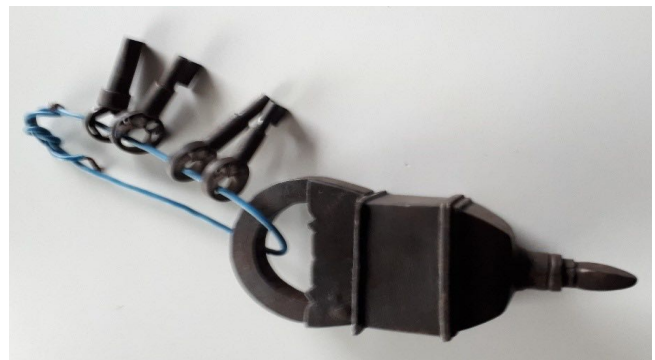
Nadat de rk kerk aan de Nijmeegsestraat was platgegooid in de oorlog, was hij er als de kippen bij om de eikenhouten deuren op te halen. Hij had een Engelse auto op de kop getikt, met 't stuur rechts, die hij ombouwde als vrachtwagentje. De stoelen werden eruit gehaald, die zijn nog in de familie. Die twee

Het zelfgemaakte wiegje.

bruune stuulekes zijn met heel mooi leer bekleed. Van die deuren heeft hij zijn bureau gemaakt evenals zijn tweepersoons bed, een boeken-schap en ook het

kinderwiegje. De scharnieren van die kerkdeuren zijn aan de voordeur van zijn huis aan

de Langstraat gekomen. Ook zat er een heel bijzonder slot op die buiten deur, dat was door een smid gemaakt en kon je alleen los krijgen door middel van de 4 sleutels die je daarvoor moest hebben. (Dat slot heb ik in mijn bezit).

Zo gebeurde het dat hij fruitladders had gemaakt. Maar voordat die ronde houten stammen droog waren, bracht hij ze naar de steenoven om te drogen. Hij legde die stammen dwars op zijn vrachtwagentje en iedereen die hij tegen kwam, moest dan maar even aan de kant.

Veel was hij aan 't experimenteren met van alles en nog wat. Hij maakte van een oud olievat van 200 liter een kachel in de werkplaats naast zijn huis aan de Dorpstraat. Lang ging dat goed. Maar toch gebeurde het, het noodlot sloeg toe. De hele werkplaats is toen uitgebrand. Zijn nieuwe Mercedes was daarna nog een halve meter hoog.

Omdat het bedrijf na de wederopbouw uit zijn jasje was gegroeid, heeft hij op het industrieterrein aan de Langstraat een nieuwe werkplaats en huis gebouwd.

Samen met Weghorst en Spoeltman heeft hij nog als bouwcombinatie de wijk de Dries

gebouwd. Daarna heeft hij de aannemerswereld vaarwel gezegd en ging hij verder met een timmerfabriek in zijn nieuwe pand aan de Langstraat.

Tweedehands machines die hij kocht, maakte hij geschikt voor het moderne werk. Dat lukte uiteindelijk wel, maar dat kostte veel tijd en was veel werk. Daar hielp ik hem bij. Ook in zijn fabriek aan de Langstraat was hij nog vaak met allerlei experimenten bezig. Een daarvan was na de renovatie van het Wit Gele kruisgebouw. De olietakel die daar vervangen werd, is toen omgebouwd tot houtkachel om de fabriek te verwarmen. Met eigen afvalhout werd de werkplaats verwarmd. En ook dat gaf weer een flinke brand in de werkplaats. Daarna kwam er een normale cv ketel op gas, wat een stuk veiliger was. Er was bijzondere vloerverwarming, ook naar een idee van hem, wat er werden radiatoren in de kelder tegen het plafond gemonteerd, zodat het kantoor erboven goed warm werd.

Later is er in verband met nieuwe regels en eisen nog een moderne spuitcabine bij gebouwd. Het bedrijf telde zo'n 10 tot 12 vakmensen.

Het bedrijf aan de Langstraat.

Als ik met mijn schoonvader op zaterdag in de werkplaats aan het klussen was, gebeurden het geregeld dat wij als dragers bij een begrafenis nodig waren. Dan snel het zwarte pak aan en handschoenen, want tijd om de handen te wassen was er niet en na afloop weer vrolijk aan het werk. Als we klaar waren, dronken we samen een biertje, altijd gezellig, hoewel we het niet altijd eens waren. Als tegenprestatie hielp Piet bij het klussen aan ons huis, zoals het afdak bij de voordeur.

Piet was een bekende persoonlijkheid in Gendt, heel geïnteresseerd in de geschiedenis van Gendt en omgeving. Hij was ook heel gelovig en ging iedere zondag met zijn vrouw naar de hoogmis.

Hij had veel belangstelling voor architectuur, cultuur en reizen en ook voor klassieke muziek. Schaatsen was een van zijn grote hobby's. Hij was een man van weinig woorden, maar wat hij zei wist hij op een humoristische wijze krachtig tot uitdrukking te brengen.

Graag was hij bezig met zijn kinderen en kleinkinderen, 'wat hem jong hield', zo zei hij wel eens. Ook zijn groentetuin gaf hem

veel voldoening en vooral de druiven hadden zijn grote belangstelling.

Ondanks dat hij maar één oog had, bracht hij nog altijd zelf de kozijnen met zijn aanhanger achter de auto weg en wel door het hele land.

Tot zijn pensioen is hij altijd bezig gebleven en toen nam zijn zoon de zaak over.

Peter Langen.

Peter Langen

Piet v.d. Velden bij de door hem omgebouwde vierzijdige schaaftank.

Nieuwe straatnamen in Vleumingen-West

Aanleiding

Al jaren doet de kring op verzoek van de gemeente Lingewaard de voordracht voor straatnamen. Nu al meer dan twintig jaar breng ik deze voorstellen in, eerst in de toen nog zelfstandige straatnamencommissie en momenteel bij Joop de Blecourt van de afdeling Team Ruimtelijk Beleid.

Op dit moment wordt een nieuwe wijk gebouwd aan de westkant van Gendt. Ook nu is ons gevraagd om namen voor de straten en pleinen in deze wijk voor te stellen. Aan mij de beurt om dit te doen, gezien mijn taak in de voormalige straatnamencommissie.

Onderzoeken op locatie

Bij Vleumingen-West heeft, zoals gebruikelijk, vooraf archeologisch bodemonderzoek

plaatsgevonden. Gendt heeft een rijk archeologisch verleden. Het leek mij dan ook een goed idee om de straatnamen te koppelen aan het archeologisch onderzoek en de vondsten op deze locatie. Dit idee is besproken met de regioarcheoloog Joris Habraken en met Cees Koot van Vestigia, coördinator van het onderzoek en schrijver van de onderzoeksrapporten. Zij stelden mij in vroeg stadium alle onderzoeksgegevens beschikbaar. Zonder deze gegevens had ik geen onderbouwde adviezen kunnen geven.

Romeins verleden

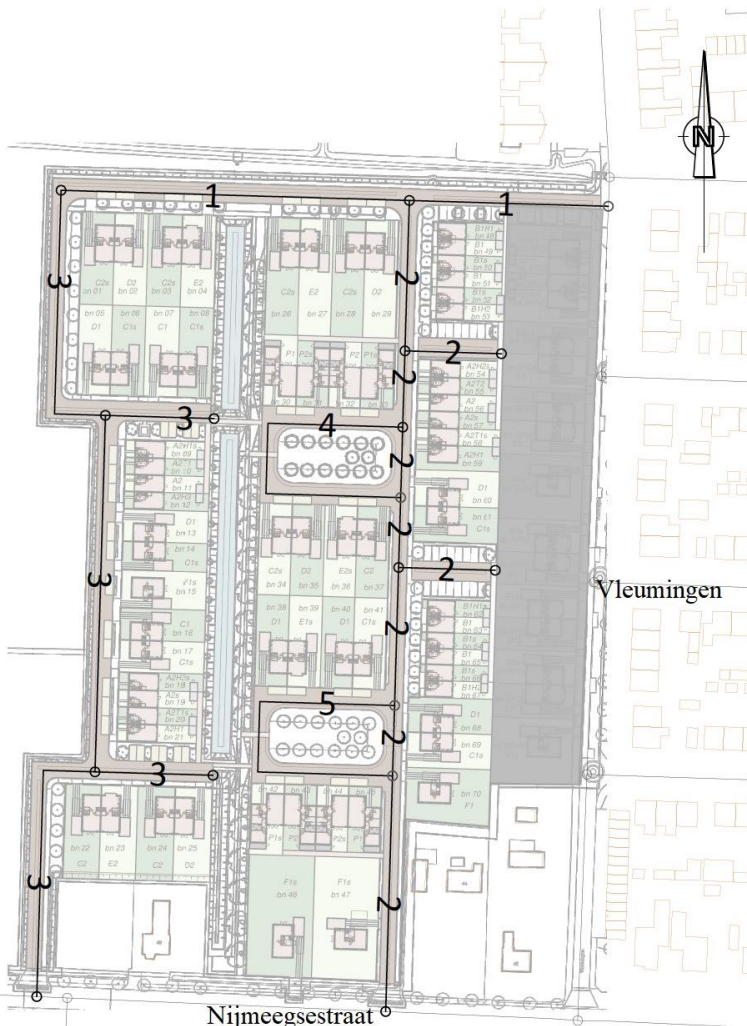
Gendt kent veel Romeinse vondsten, vooral gedaan op de hoge oeverwallen ten noorden en oosten van Gendt.

De eerste aanwijzing van mogelijk Romeinse vondsten (12 voor Chr.–400 na Chr.) op deze locatie was een verkennend onderzoek van bureau BAAC met drie mogelijke vindplaatsen. Deze zijn in de onderzoeken van 2020 bevestigd.

Het was verrassend dat hier in wat lager gelegen gebied op de rand van de meandergordel Waal een huisplaats uit de Romeinse tijd werd aangetroffen. Daarmee komt het aantal oude bewoningsplaatsen in Gendt op vijf, nl. bij voetbalveld Hulhuizen, Flieren/Hegsestraat, rond boerderij de Woerd, Ganita (gebied begrensd door Dijkstraat/Markt/dijk en Burchtgraafstraat) en hier.

Er zijn artefacten (overblijfselen) gevonden zoals scherven en munten die een verhaal vertellen van de vroege bewoners van Ganita. Dit was voor mij de reden om met de straatnamen de herinnering aan de Romeinse tijd levend te houden. De gekozen namen zijn afgeleid van de vondsten gedaan

1. *Imbrexstraat*
2. *Tegulastraat*
3. *Amforastraat*
4. *Monetahof*
5. *Pecuniahof*

op deze locatie. IMBEX: holle afdekpan; TE-GULA: vlakke dakpan; AMFORA: Spaanse voorraadkruik; MONETA: muntgeld en PECUNIA: geld of vermogen.

Raadsbesluit

In de vergadering van 29 september 2020 heeft het college van B&W ons advies grotendeels overgenomen en vastgesteld. De naam Fibulastraat (fibula is een soort antieke veiligheids-speld) werd vervangen door ons alternatief Imbrexstraat, niet zozeer omdat het niet 'bekte', maar omdat er in Huissen al een Fibulastraat op Loovelden is en men verwarring wilde voorkomen.

Gerard Janssen,
sectie geografie en archeologie

Aanwinsten Ontvangen van:

Gerard Janssen, tegeltje met bloemmotief,
gevonden achter Mariakapel

Willem Rasing, ontbijtsetje 1e communie en
glazen asbak met afbeelding Boerstal

Wilhelmien Schennink, diverse kranten-
knipsels, lage noren (schaatsen), aantal boe-
ken Terugblik, fotoalbums bejaardenkoor en
kadastrale atlas 1832

Cor Lintsen, jurkje scouting plus sokken,
kaart Gendt en omgeving, foto Gendt 750 en
topografische kaarten

H. Bless, boek Gelderland

Anoniem, knipsels afscheid Hulleman en
verwelkoming Cappetti

Mevr. Botterbloem, wijwaterbakje en devo-
tiemedailles

Henri Burgers, resultaat onderzoek Galgen-
daal en Hagevoort

De Kroon, twee boekenplanken

Adi van Oijen-Brussen, 5 foto's

Welkom nieuwe leden

Uit Gendt, tenzij anders vermeld:

Dhr. Th. Van Alst, Angeren

Dhr. J. Joosten, Enschede

Dhr. N. Wiltink

Dhr. Th. Janssen, Bemmelen

Mevr. H. Klarenbeek-Hoogveld

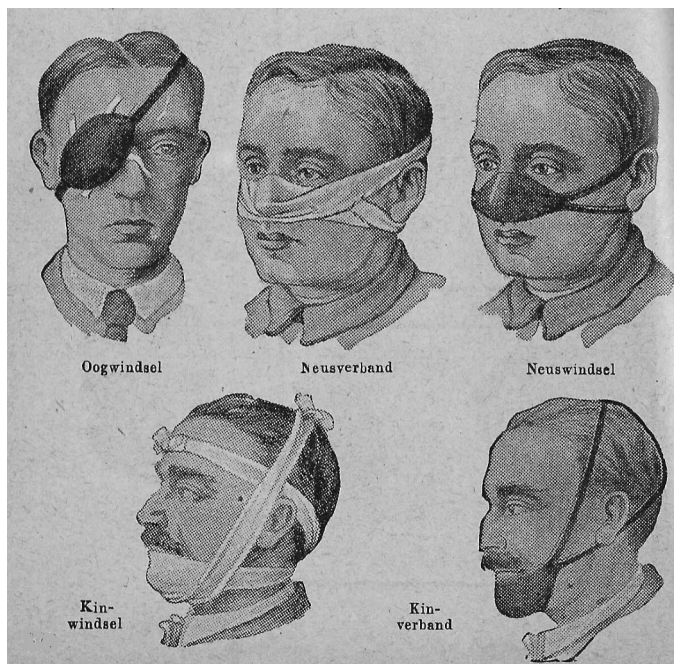
Dhr. A. Peters

Mevr. D. van Delft-Nissen, Wijchen

Dhr. G. Rikken, Wijchen

Fam. De Koning-van Driel

Wij hebben nu 967 leden!

Een alternatief kapje?

Dit plaatje komt uit oud een medisch handboek in onze
boekenkast waarin voorbeelden staan hoe men bij verwon-
dingen verband kan aanleggen.

Chris en Moeke Tap van de SPARwinkel

Chris is geboren in Haalderen op 30 oktober 1899. Op de jonge leeftijd van zes jaar verloor hij zijn moeder en vier jaar later zijn vader. Chris werd opgenomen in het gezin van zijn oudste zus die getrouwd was met Piet Disveld uit Lent. Daar werkte hij mee in de bloemisterij. Zijn broers en zussen kwamen bij verschillende mensen terecht, maar ze troffen elkaar regelmatig in Lent. Vanaf zijn zestiende tot zijn dienstplicht ging hij als bediende aan de slag in hotels.

In zijn diensttijd schopte hij het tot dienstplichtig sergeant bij het 8e Regiment Infanterie. Daarna werkte hij in de stalhouderij en het levensmiddelenbedrijf van zijn broer Gradus in Bemmelen.

Hij kreeg verkering met Bets Huisman uit Huissen. Bets werkte na het behalen van het diploma huishoudschool in de koperslagerij van haar ouders in Huissen. Daarnaast werkte ze als hulp in de huishouding bij verschillende gezinnen van kennissen en familie. Op 27 augustus 1929 trouwden Chris en Bets.

De Coöperatie

Chris kon ondertussen zetbaas worden bij de Coöperatie in Gendt. Daar op de hoek Langstraat-Dorpstraat kon het paar ook gaan wo-

nen. Het pand was eigendom van het R.K. Werklieden Verbond, de latere KAB. Deze organisatie wilde de inkoop van levensmiddelen zo goedkoop mogelijk organiseren, zodat ook de inwoners met een kleine beurs deze producten aan konden schaffen. De winkel heette: R.K. COOP VEREENIGING-D.E.L. (Draagt Elkanders Lasten) en was in 1919 opgericht.

Chris en Bets met het bestuur en personeel van de coöperatie.

De klanten van Chris en Moeke, zoals Bets genoemd werd, kregen een boodschappenboekje om hun boodschappen te bestellen. Chris haalde het boekje op en bracht de artikelen met de bakfiets bij de klant. Vanaf 1932 gebeurde het met de auto. Men kreeg op verschillende artikelen kortingszegeltjes waarmee je voor lakens en slopen kon sparen.

Chris, Moeke en oudste dochter Lenie met hun personeel.

Coöperatie „D.E.L.” Gendt
DORPSTRAAT 25

De enige zaak in Gendt, waar U op al Uw inkopen kortingzegels ontvangt!

De beste kwaliteit! **Levensmiddelen**
De laagste prijs! **Brood en Banket**
 Tabak, Sigaren, Sigaretten
 Manufacturen enz. enz.

Op Uw zegelboekjes kunt U ook LAKENS en SLOPEN verkrijgen met 10 jaar garantie! Eén keer kopen is vaste klant worden!

In de coöperatie werden vier kinderen geboren: Lenie, Leida, Annie en Jan. Toch wilden Chris en Bets ofwel Moeke iets anders, namelijk zelfstandig een winkel beheren. Na zeven en een half jaar coöperatie vestigde het gezin Tap zich in de Dijkstraat tegenover H.P. Eltink; dat was in 1937. Het pand was van A. Janssen van het postkantoor. Daar werd winkelruimte in gemaakt. Het werd TAP's Levensmiddelenbedrijf.

TAP's
Levensmiddelen-bedrijf.

Kruidenierswaren.
Comestibles, Boter, Kaas,
enz. enz.
Biscuits, Suikerwerken,
Manufacturen.
Specialiteit in prima
Koffie en Thee.
Steeds de beste kwaliteiten
tegen de laagste prijzen.
Dijkstr. No. 117, Gendt (O.B.)

Hier zijn Wim en Betsie geboren. Toen in 1940 in de Dorpstraat het pand van Hent van Deelen te koop kwam (café de Kalkoen) twijfelden ze geen moment. De Dorpstraat was veel gunstiger voor de bedrijfsvoering. (Hent was getrouwd met Nel Berning en ze hadden geen kinderen. In het pand aan de Dijkstraat kwam opperwachtmeester J.R. Kersten te wonen.)

Chris liet het café en de voorgevel van de Kalkoen verbouwen tot winkel met etalages. De verbouwing was in volle gang toen in mei 1940 de oorlog uitbrak. Ze hadden alles goed voor mekaar toen ze oktober 1944 net als alle Gendtenaren moesten evacueren.

Nadat ze het Pannerdensch kanaal overgestoken waren, kwam het gezin in Nieuw-Wehl aan.

Daar zijn ze een aantal maanden gebleven tot ze naar Loil gingen. Daar kreeg het gezin een kippenschuur, waar ze redelijk goed in konden wonen. Ze zijn daar gebleven tot de oorlog voorbij was. Net voordat ze naar Gendt konden terugkeren, werd de oudste dochter Lenie ziek. Hersenvliesontsteking. Ze overleed in het ziekenhuis in Didam op 25 mei 1945.

Lenie.

Chris was met dochter Leida al een paar keer naar Gendt gefietst. Het huis aan de Dorpstraat bleek voor de helft verwoest door het oorlogsgeweld. Familieleden hebben geholpen om een gedeelte weer bewoonbaar te maken. Toen ze naar Gendt konden vertrekken werd de overleden Lenie vanaf Didam in een kist mee naar Gendt teruggenomen en daar begraven. Het wonen in de bouwval viel erg tegen. Er was gebrek aan slaapplekken en er was geen wasgelegenheid. Gerard Rasing, de slager, aan de overkant van de Dorpstraat bood betere woonruimte aan; dat was ook niet alles, maar een stuk beter.

Chris bleef niet stil zitten. Hij trad in contact met de winkelketen De SPAR. Om daar levensmiddelen en andere benodigdheden van te kunnen betrekken moest je in het bezit zijn

van een diploma. Oktober 1945 had Chris het diploma op zak: C.J. Tap Diploma van Lidmaatschap Vereeniging DE SPAR. DE SPAR betekent: Door Eendrachtig Samenwerken Profiteren Allen Regelmatig.

Bij slager Rasing kon Chris beginnen met de verkoop van kruidenierswaren. Eind 1946 is er een nieuw bedrijfspand gebouwd op de plaats van het door de oorlog verwoeste pand. De kinderen hielpen ondertussen ook een handje mee in de winkel. In 1949 werd er aan de Dorpstraat weer een Lenie geboren.

*Het nieuwe pand aan de Dorpstraat.
Onder: het gezin Tap.
Staand v.l.n.r.: Annie, Wim, Leida en Betsie.
Zittend v.l.n.r.: Chris, Jan, Lenie en Moeke.*

**KOPEN BIJ DE SPAR IS
SPAREN BIJ DE KOOP**
10% KORTING OP ALLE SPARARTIKELEN

HOE HET KAN PROFITEER ER VAN
VOOR HET BELEGGEN VAN TOAST:
Zalm en alle vissoorten, zuurwaren, knakworst, mayonaise,
pikante kaas en zoute dips
Dan nog allerfijnste soorten CHOCOLADE EN BONBONS
LUXE DOZEN enz.

WINKELBEDRIJF SPAR
TEL. 289 **C. J. TAP** GENDT

De winkel van Gé en Leida

Dochter Leida kreeg verkering met Gé Derksen. Die werkte thuis in het timmerbedrijf. Gé en Leida Derksen trouwden en zagen er wel iets in om samen een winkel te beginnen. Van Jan Verheijen kochten zij in 1957 de kruidenierswinkel, die hij samen met zijn vrouw Maria de Beijer had gedreven in de Dorpstraat. Ook dat pand was in de oorlog verwoest en in 1950 herbouwd. Maria was enige jaren tevoren, in 1954, overleden.

Leida en Gé in hun dierenwinkel.

De winkel van Gé en Leida werd ook een SPARwinkel. Toen de klantenkring kleiner werd, besloten Ge en Leida om een dierspecialzaak te beginnen. In Gendt was daar behoefte aan. Dat merkten ze omdat ze in de SPARwinkel diervoeder verkochten. Ze hebben in mei 1993 de zaak beëindigd en verhuurden een gedeelte aan de AMRO-bank. Gé is in 2007 overleden.

De andere kinderen

Jan, die verkering had met Mies van 't Hulenaar, voelde er het meest voor om zijn ouders op te volgen. In 1962 trouwden ze en namen de zaak over. Chris, Moeke, Betsie en Lenie gingen boven de winkel wonen. Eerst werd het pand grondig verbouwd en op 27 september 1962 heropend als SPAR zelfbediening, de eerste zelfbedieningszaak in Gendt. Bij deze opening was het voltallige gemeentebestuur aanwezig.

Annie trouwde in 1962 met Henk Janssen uit Huissen, Wim trouwde met Agnes Galesloot uit Nijmegen, Betsie trouwde met Ben Peperkamp uit Deest en Lenie trouwde met André Graven uit Nijmegen.

Moeke en Mies zorgden voor koffie voor de bouwvakkers tijdens de verbouwing.

Chris en Moeke bij de opening in gesprek met enkele genodigden.

Jan en burgemeester Arends bij de officiële openingshandeling.

Burgemeester Arends feliciteert Mies. In het midden mevr. Arends-Braam.

In 1972 vierden Jan, Mies en hun klanten het 10-jarig bestaan van hun zelfbedieningszaak. Ze konden toen nog een goede boterham verdienen, maar door de komst van de grote supermarkten in Gendt werd het steeds moeilijker. Zelfstandige kruideniers konden het op een gegeven moment niet bolwerken tegen de grote jongens. Voor veel klanten gaf de prijs de doorslag boven het persoonlijke contact in de winkel. Steeds meer Gendtenaren konden beschikken over een auto en een koelkast. De kruidenier op de hoek diende nog slechts voor de vergeten boodschappen.

De winkelmeisjes.

In 1976 besloten Jan en Mies daarom hun bedrijf te beëindigen. De ouders, Chris en Moeke, gingen in 1978 naar het verzorgingshuis in Gendt. Chris overleed in 1988 op 88-jarige

extra **nieuws**

Geachte Mevrouw / Mijnheer,

De sterk gestegen kosten en de noodzaak tot opnieuw investeren, hebben ons doen besluiten de exploitatie van onze Sparwinkel met ingang van 27 maart 1976 te staken.

Voordat het zover is, willen wij U graag - als trouwe Sparklanten - nog eens extra laten profiteren. U begrijpt, dat de voorraad goederen nu moet worden geruimd.

Opnieuw inpakken en transporteren zou extra veel geld kosten.

Daarom hebben wij voor U van 23 tot 27 maart als buitenkansje:

EEN KORTING VAN 10%

Uitgezonderd suiker, rookartikelen en statiegeld.

DUS TOT 27 MAART - 10% KORTING.

Nogmaals, hartelijk dank voor het vertrouwen dat U ons al die jaren hebt gegeven.

SPAR **supermarkt**

J. TAP
dorpsstraat 29
GENDT

De beëindiging van de zaak was een grote stap voor Jan en Mies.

leeftijd en Moeke overleed twee jaar later op 85-jarige leeftijd.

Het vervolg

Jan en Mies waren gaan werken bij een kampeercentrum in Arnhem en woonden daar drie jaar in een vakantiehuis. Hierna ging Jan aan de slag bij de Makro en werd daar groepschef totdat hij in de VUT kon. Ondertussen kwamen ze toch weer terug naar Gendt en verkochten hun pand aan de Chinees Chang. Die begon een Chinees restaurant. Op de Lootakkers (Distelakker) lieten Jan en Mies een huis bouwen. Daar hebben ze twintig jaar gewoond met hun kinderen Christon en Anciëlla.

Toen in 2000 het appartementencomplex Anna's Hof klaar was, gingen Jan en Mies daar wonen. Jan zette zich in voor de sportvereniging Pro Corpore en werd er voorzitter van. Vele jaren was hij tevens President van de Vincentius Vereniging. Ook was hij geïnteresseerd in de Gendtse politiek, vooral in het CDA. In 2011 is Jan overleden.

Broer Wim is overleden in 2010 en zus Betsie

Jan in de beginjaren.

in 2017. Henk Janssen, de man van Annie, is in 2014 overleden en Betsies echtgenoot, Ben Peperkamp, al enige jaren daarvoor, in 2010.

Links het pand van Tap aan de Dorpstraat.

Slot

Met Leida gaat het nog prima. Ze woont nog steeds in het voormalige SPARpand aan de Dorpstraat en Annie woont nog in Huissen. Lenie en André wonen in Gendt. Mies is veel in Hulhuizen bij haar dochter, die samen met Roger Cornelissen Camping Waalstrand bestiert.

Henk Klaassen

Overleden

Wegens **overlijden** hebben wij afscheid moeten nemen van ons (familie)lid:

Theo (Theodorus Petrus) Joosten,
Echtgenoot van Leida Joosten-Stevens
Geboren 13 september 1935
Overleden 1 juli 2020

Jos Venselaar
Echtgenoot van Lidy Venselaar-
Verhoeven
Geboren 18 december 1958
Overleden 11 juli 2020

**Fred (Frederikus Bernardus
Wilhelmus) Rasing**
Geboren 19 mei 1946
Overleden 12 juli 2020

Johan (W.H.G.) Haafs,
Partner van Elly van Balkom
Geboren 25 mei 1943
Overleden 28 juli 2020

René de Vries,
Echtgenoot van Willy de Vries-Visch
Geboren 4 september 1940
Overleden 6 augustus 2020

**Henk (Hendrikus Johannes) van
Merm,**
Priester Aartsbisdom Utrecht
Geboren 27 november 1938
Overleden 11 augustus 2020

Albert van den Dam,
Weduwnaar van Stini van den Dam-
Hubbers
Geboren 17 juli 1953
Overleden 24 september 2020

**Guus (Augusta Martina Theresia)
Basten-Nicolasen,**
Weduwe van Henk Basten
Geboren 30 september 1930
Overleden op 25 september 2020

Wij hopen dat de naasten en vrienden
veel troost en steun krijgen van hun om-
geving.

Overleden

Wegens overlijden hebben wij nog ver-
der afscheid moeten nemen van ons
(familie)lid:

An Derksen-Meijer,
Weduwe van Jan Derksen
Geboren 25 mei 1932
Overleden 29 september 2020

Berdien Verheijen-Croes,
Weduwe van Jo Verheijen
Geboren 28 oktober 1935
Overleden 2 oktober 2020

Leen (J.L.) Meijer,
Weduwnaar van Lies Meijer-Lambrechts
Geboren 7 juli 1933
Overleden 4 oktober 2020

Wiellie Joosten,
Echtgenoot van Roos Joosten-Burgers
Geboren 11 februari 1948
Overleden 5 oktober 2020

Wij hopen dat de naasten en vrienden
veel troost en steun krijgen van hun om-
geving.

Soms hebben we kennis van een overlijden,
maar hebben we geen verdere gegevens. Wij
willen daarom nabestaanden vragen om va-
ker data etc. aan ons door te geven.

Bestuur Historische Kring Gente

Voorzitter: Willem Rasing,
voorzitter@historischekringgente.nl

Secretaris Yvonne de Boer-Ravestein,
Waterwolf 31, 6681 TH BEMMEL,
tel. 0481 422400
info@historischekringgente.nl

Penningmeester: Geert Witjes,
penningmeester@historischekringgente.nl

Foto- en knipselarchief: Riet Berends-Peters,

Tweede Wereldoorlog en Politie Acties Nederlands-Indië: Robert Braam,
rmabraam@gmail.com

Genealogie en ledenadm.: Mia Gerrits-Bouwman,
ledenadministratie@historischekringgente.nl

Geografie (en archeologie): Gerard Janssen,
Archeologie.geologie@historischekringgente.nl

Presentaties: Henk Klaassen,

Jaarprogramma: Ria Schouten-de Haan,
fotodocumentatie@historischekringgente.nl

Ons lidmaatschap loopt van januari t/m december. Het lidmaatschap van de kring kost al jarenlang € 15,- en samen met het themaboek Terugblik € 22,-. Dit jaar zal Terugblik over oorlogsverhalen uit de Betuwe gaan.

Met een cadeauabonnement maakt u iemand voor € 15,- voor een heel jaar lid. Het abonnement stopt vanzelf weer op 1 januari.

Het boek Oorlog in Lingezen is recent verschenen. Archeoloog Martijn Reinders, de schrijver, heeft een aantal vondsten die tijdens de aanleg van Park Lingezen gedaan zijn, nader onderzocht. De voorwerpen uit de oorlog geeft hij een gezicht door persoonlijke en lokale achtergrondverhalen.

Colofon:

e-mail: info@historischekringgente.nl
website: www.historischekringgente.nl
www.facebook.com/historischekringGente

Webmaster: Aad Hendriks

Redactie Ganita mare:
Yvonne de Boer-Ravestein (eindredactie)
Mia Gerrits-Bouwman
Henk Klaassen
Geert Visser

Onze redactie is te bereiken via bovenstaand e-mail adres, maar ook op de op de bladzijde hier-naast genoemde adressen en telefoonnummers.

Kringgebouw: Villa Ganita
Nijmeegsestraat 19, 6691 CK Gendt

Betalingen:
Hist.Kring Gente te Gendt
bank NL93 RABO 01164 26 705

Drukwerk Ganita mare:

Reintjes GmbH
Hammscher Weg 74
Kleve

Het boek kost bij verzending € 30,- en als dit afgehaald wordt in Huissen € 25,-. Te bestellen via algemeen@greenhouse-advies.nl onder vermelding van 'Oorlog in Lingezen'.

Welkom op de maandagavond vanaf 20.00 uur en op de woensdagmorgen vanaf 09.30 uur.

Al is het maar voor de koffie

Bjent zei: Die kjel van Buurman hé'r iets geschreve over corona. Dâ motte gullie allemaol ekkes lèze en goed ien ollie ore knuppe!